

**UNIVERSITATEA DE STAT DIN TIRASPOL
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI**

Cu titlu de manuscris

C.Z.U: 378.091:656.13.052(043.2)

BUIESTRU LILIA

**COORDONATELE CONCEPTUALE ALE SISTEMULUI NAȚIONAL DE FORMARE
A CONDUCĂTORILOR DE AUTOVEHICULE
Specialitatea 531.01 - Teoria generală a educației**

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

CHIȘINĂU, 2021

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii doctorale „Științe ale Educației” a Parteneriatului instituțiilor de învățământ superior Universitatea de Stat din Tiraspol, Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul și Institutul de Științe ale Educației.

Conducător științific:

Pogolșa Lilia, doctor habilitat în științe pedagogice, conferențiar universitar

Referenți oficiali:

1. **Patrașcu Dumitru**, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, UPS „Ion Creangă”
2. **Onceanu Vasile**, doctor în științe tehnice, conferențiar universitar, UASM.

Componenta Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat:

1. **Silistraru Nicolae**, *președinte*, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, UST;
2. **Afanas Aliona**, *secretar științific*, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar, IȘE;
3. **Andrițchi Viorica**, *membre*, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, UST;
4. **Guțu Vladimir**, *membre*, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, USM;
5. **Vicol Nelu**, *membre*, doctor în filologie, conferențiar universitar, IȘE;
6. **Ceban Victor**, *membre*, doctor în științe tehnice, conferențiar universitar, UTM.

Susținerea tezei va avea loc la 27 aprilie 2021, ora 14.00, sala 8, în ședința Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat în cadrul Universității de Stat din Tiraspol din Republica Moldova (str. Ghenadie Iablocikin, 5, Chișinău, MD-2069).

Rezumatul, teza de doctor pot fi consultate la biblioteca Universității de Stat din Tiraspol (str. Ghenadie Iablocikin, 5, Chișinău, MD-2069) și pe pagina web a ANACEC (www.cnaa.md).

Autor:

Buimestru Lilia

Conducător științific:

Pogolșa Lilia
doctor habilitat în științe
pedagogice, conferențiar universitar

Secretar științific al Comisiei de susținere publică:

Afanas Aliona
doctor în științe pedagogice,
conferențiar universitar

© **Buimestru Lilia, 2021**

CUPRINS

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
CONȚINUTUL TEZEI	8
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	22
BIBLIOGRAFIE	24
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI	27
ADNOTARE (în limbile română, rusă, engleză)	29

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate. Siguranța rutieră este o problemă societală de importanță majoră. Prima verigă din lanțul siguranței rutiere reprezintă participanții la trafic și comportamentul lor. De aceea, **îmbunătățirea gradului de educație și instruire a participanților la trafic** a devenit obiectivul nr.1 la nivel UE și la nivel național [29; 59]. În viziunea consolidată a autorităților publice centrale cu atribuții în domeniul siguranței traficului rutier [30], materializată prin Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale pentru siguranță rutieră se recunoaște că siguranța traficului rutier reprezintă o *problemă complexă*, soluționarea căreia necesită o *abordare de sistem*, o colaborare și o coordonare optimă între toate componentele sistemului: reglementate prin acte normative sincronizate, autovehicule cu sisteme de siguranță avansate, drumuri și infrastructură dezvoltate, **participanți la trafic bine instruiți**. Una dintre direcțiile de asigurare, garantare a siguranței rutiere este *comportamentul conducătorilor de autovehicule* ca participanți la trafic, *rezultantă a formării lor profesionale*, corelată cu particularitățile, calitatea, eficiența transporturilor și cu particularitățile, nevoile de formare/dezvoltare profesională.

Sistemul de formare profesională a conducătorilor de autovehicule, *în complexitatea problematicii* pe care o reprezintă ca sistem: a siguranței rutiere, a cadrului normativ și legislativ în domeniu, inclusiv al transporturilor rutiere, al pieții muncii, al documentelor de politici educaționale, al cadrelor didactice, oferă sens integrativ, direcționat spre eficiență și siguranță. Or, funcționarea eficientă a sistemului național de formare profesională a conducătorilor auto este condiționată de specificul structurii lui, ale cărui elemente componente sunt interdependente, se completează reciproc și trebuie să asigure unitatea, flexibilitatea, continuitatea și durabilitatea întregului sistem de siguranță rutieră [12].

Cadrul normativ și legislativ în domeniul transporturilor rutiere evidențiază conjunctura politicii interne și externe a Republicii Moldova, în aspectul integrării europene, a dezvoltării durabile, care urmărește și încearcă să găsească un cadru teoretic stabil pentru luarea deciziilor în orice situație în care se regăsește *un raport de tipul om/mediu*, fie că e vorba de mediul înconjurător, economic sau social [1]. „Sectorul transporturilor și infrastructurii reprezintă domeniul cu cele mai multe conotații economice în măsură să contribuie la creștere economică vizibilă a țării și să înlesnească dezvoltarea altor domenii.” Este recunoscut că cetățenii și bunurile sunt transportate prin toate modalitățile de transport, dar cu prevalare a transportului rutier [45]. Dezvoltarea pieții transporturilor rutiere solicită conducătorilor de autovehicule *o formare profesională de calitate*, care să le permită accesul și performanța în activitatea lor de conducere auto, orientată spre îmbunătățirea siguranței rutiere, a egalității condițiilor concurențiale și a mobilității între diferite state. Formarea profesională de calitate poate fi promovată prin măsuri interdependente, coordonate și funcționale între angajatori, angajați și furnizori de educație și formare profesională, încât programele oferite să formeze absolvenți care să dețină competențe pe potriva așteptărilor angajatorilor [31].

Formarea profesională a conducătorilor de autovehicule în Republica Moldova, este specifică prin diversificarea traseelor și componentelor de formare *categorii/subcategorii* AM, A1, A2, A, B1, B, C1, C, D1, D, BE, C1E, CE, D1E, DE, F, H [43], prin deschiderea către piața muncii și cerințele acesteia, prin posibilitatea re(venirii) în sistem, prin construirea unui traseu individualizat de formare profesională în dependență de posibilitățile/oportunitățile vieții și nevoile de integrare socioprofesională.

Contextul de formare a conducătorilor de autovehicule din Republica Moldova *necesită a fi conceptualizat ca sistem*, întrucât sunt elaborate reglementări contradictorii sau desincronizate, în anumite aspecte activitățile se suprapun, iar în altele cum ar fi formarea cadrelor didactice, rămân fără atenție.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemei de cercetare.

Sistemul de formare profesională a conducătorilor de autovehicule este unul multidimensional, complex, distinct pe: categorii/subcategorii de vehicule și permise de conducere

[43], autovehicule pentru transportul rutier de mărfuri (autovehicule specializate), autovehicule pentru transportul rutier de persoane, care desfășoară activități în trafic național și internațional. Caracteristicile generale ale unor categorii de vehicule, aspecte ale semnalizării rutiere sunt expuse în *Convenția asupra circulației rutiere* (1968) [50], categoriile permiselor de conducere, cunoștințe minime pentru formarea profesională sunt expuse în *Directivele Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene* (2002) [23], (2003) [22], (2006) [51], *Decizia Uniunii Europene privind echivalarea între categoriile de permise de conducere* (2016) [21]. În baza acestor documente de politici, în Republica Moldova a fost elaborat un cadru normativ și legislativ specific domeniului [28], analizat prin prisma cercetării, care pune în evidență contradicții și desincronizări.

În aspectul *organizării, managementului, auditului siguranței traficului rutier, comportamentului conducătorului auto, conducerii autovehiculului, accidentelor în traficul rutier*, se înscriu cercetările mai multor autori autohtoni: *Onceanu V.* [36; 38], *D. Novorojdin, A. Daicu, P. Voleac, V. Ceban, D. Ceban* [7], *A. Antoci, V. Plămădeală, Ig. Beșleaga, E. Banari, V. Jeman, I. Ignatiuc, E. Lungu, M. Roșcovan, M. V. Lungu, V. Bodrug*, autori de peste hotare *F. A. Burlacu* [5], *B. Ломакин* [57] ș. a.

Conducerea auto este influențată de particularitățile *psihologice ale conducătorilor auto*, exteriorizate prin comportamentul în trafic, cercetat de: *A. Potâng* [53], *I. Botnari* [49], *V. Mîslișchi* [52], *C. Havârneanu* [27], *A. Аганов* [54], *C. Борисова* [55], *A. Романов* [58] ș. a.

Unii autori consideră formarea profesională a conducătorilor de autovehicule o componentă a transportului rutier: *S. Armașu* [37], *V. Bulmaga, Gh. Botnariuc* [3] ș. a., alții reduc formarea doar la programul de formare sau la unele componente de program: *M. Hasan, I. Cozari, C. Beresteanu, Gh. Ermurache, D. Ududovici, C. Aizenstadt, H. Королев, В. Иванов, С. Зеленин* [56], *В. Павлов, Е. Зайцева* ș. a.

Rămâne incert aspectul formării profesionale a cadrelor didactice, care să pună în valoare diversitatea programelor de formarea profesională a conducătorilor de autovehicule, relevante cadrului normativ și legislativ specific domeniului, în contextul învățării pe tot parcursul vieții.

Studiul analitico-sintetic al cercetărilor științifice, al documentelor de politici în domeniul educației și al transporturilor rutiere, precum și practica actuală de formare profesională a conducătorilor de autovehicule a permis să elucidăm câteva **contradicții** în problema vizată:

- Presiunea asupra calității serviciilor de transport rutier în contextul politicilor de asociere UE, promovarea unor instrumente de asigurare a calității la toate nivelurile de formare profesională, impun formării profesionale a conducătorilor de autovehicule diverse *concepte nefundamentate teoretic, neadaptate, nevalidate experimental*, care abordează particularitățile formării profesionale a conducătorilor de autovehicule unilateral și face imposibilă atingerea unor rezultate bune la nivel de unitate de formare, la nivel de sistem, la nivel social.

- Implementarea diferitor prevederi ale documentelor de politici, sistemic, coerent, integrat, în vederea formării profesionale a conducătorilor de autovehicule la nivelul solicitat/așteptat al calificării este blocată de: 1) caracterul nedeterminat al conceptelor/componentelor de formare profesională, specifice problematicii actuale a formării profesionale în contextul învățării și formării adulților, ca componentă a învățării pe tot parcursul vieții; 2) *contribuția limitată a cadrelor didactice* în formarea profesională a conducătorilor de autovehicule; 3) lipsa unor metodologii, programe de formare, fundamentate științific și validate experimental.

Or, caracterul nedeterminat al conceptelor, demersurilor teoretico-metodologice ale formării profesionale a conducătorilor de autovehicule la nivel de sistem, dar și la nivel de unitate de formare afectează funcționalitatea sistemului și conturează **problema de cercetare**: Care sunt coordonatele conceptuale și metodologice ale sistemului național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule, în contextul învățării pe tot parcursul vieții, care să faciliteze eficientizarea serviciilor educaționale/ofertelor de formare specifice sistemului, orientate spre promovarea siguranței traficului rutier.

Obiectul cercetării îl constituie sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule.

Scopul cercetării: stabilirea coordonatelor conceptuale și metodologice ale sistemului național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule, conceptualizarea sistemului și validarea experimentală a modelului pedagogic de formare profesională a cadrelor didactice pentru acest sistem.

Obiective ale cercetării:

1. elucidarea reperelor conceptuale ale sistemului național de formare a conducătorilor de autovehicule din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții;
2. analiza racordării cadrului legislativ național de formare a conducătorilor de autovehicule la cadrul legislativ european;
3. conceptualizarea sistemului național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule și elaborarea *Modelului teoretic* al sistemului național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule;
4. elaborarea *Metodologiei de formare profesională a cadrelor didactice* din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule;
5. elaborarea și validarea *Modelului pedagogic* de formare profesională a cadrelor didactice din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule.

Ipoteza cercetării: Conceptualizarea și asigurarea metodologică a sistemului național de formare a conducătorilor de autovehicule va facilita eficientizarea serviciilor educaționale/ofertelor de formare, direcționate spre promovarea siguranței traficului rutier, dacă:

- ✓ se va întemeia pe dimensiuni epistemice, psihopedagogice relevante în formarea profesională a conducătorilor de autovehicule;
- ✓ se va asigura sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule cu cadre didactice formate.

Metodologia cercetării științifice. Pentru realizarea investigației au fost aplicate un ansamblu de *metode teoretice*: documentarea științifică, analiza și sinteza științifică, generalizarea și sistematizarea, abstractizarea și modelarea teoretică; *metode empirice*: observarea, analiza și sinteza produselor activității cadrelor didactice: ingineri, instructori auto, analiza documentelor unităților furnizori de programe de formare a conducătorilor de autovehicule; *metode experimentale*: experimentul pedagogic, chestionarul (utilizat la etapa experimentului de constatare și validare); *metode pentru interpretarea rezultatelor*: interpretarea teoretică, interpretarea datelor prin diagrame, tabele.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării constă în: 1) *fundamentarea coordonatelor conceptuale* ale sistemului de formare a conducătorilor de autovehicule din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții și elaborarea *Modelului teoretic* al sistemului național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule; 2) elaborarea *Concepției* formării profesionale a conducătorilor de autovehicule în Republica Moldova; 3) elaborarea *Metodologiei de formare profesională a cadrelor didactice* din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule; 4) elaborarea *Modelului pedagogic* de formare a cadrelor didactice din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule; 5) elaborarea și validarea prin experiment a Programului de recalificare profesională, specialitatea Psihopedagogie, ca parte componentă a modelului.

Problema științifică soluționată în cercetare este *fundamentarea teoretică și metodologică* a coordonatelor conceptuale ale sistemului de formare a conducătorilor de autovehicule și funcționalitatea *Modelului pedagogic* de formare profesională a cadrelor didactice din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule, în vederea eficientizării serviciilor educaționale/ofertelor de formare în cadrul sistemului.

Semnificația teoretică a cercetării constă în: investigația sistemului național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule și elaborarea *modelului teoretic* al sistemului național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule, în viziune postmodernă, integralist, bazat pe dimensiuni epistemice, legislative, psihopedagogice relevante domeniului de referință; elaborarea *Concepției formării profesionale a conducătorilor de autovehicule* în

Republica Moldova; elaborarea *Metodologiei și Modelului pedagogic* de formare a cadrelor didactice din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule.

Valoarea aplicativă a cercetării este justificată de: *configurarea sistemului* național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule ca suport în eficientizarea serviciilor educaționale/ofertele de formare în cadrul sistemului (modelul curriculumului), orientate spre promovarea siguranței traficului rutier; elaborarea și implementarea *Metodologiei de formare a cadrelor didactice* din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule; elaborarea și implementarea *Programului de recalificare profesională, specialitatea Psihopedagogie* a cadrelor didactice din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule, ca parte componentă a Modelului pedagogic.

Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat prin diseminarea rezultatelor cercetării teoretice prin intermediul comunicărilor la conferințe științifice naționale și internaționale și a publicațiilor științifice în revistele de specialitate, prin elaborarea Concepției formării profesionale a conducătorilor de autovehicule în Republica Moldova care a fost aprobată și pusă în aplicare prin ordinul MECC nr. 1542 din 18.10.2018, elaborarea Programului de recalificare profesională, specialitatea Psihopedagogie, aprobat de CȘD al IȘE, coordonat cu MECC și implementat în cadrul catedrei Psihopedagogie și Management Educațional IȘE în perioada 2019-2020.

Aprobarea rezultatelor științifice este asigurată de investigațiile teoretice și experiențiale la tema cercetării. Rezultatele investigației au fost prezentate în articole în reviste științifice de specialitate: Revista Univers Pedagogic, Nr. 3(55), 2017; Revista Acta Et Commentationes. Seria Științe ale Educației, Nr. 2(11), 2017; Revista Univers Pedagogic, Nr. 3(59), 2018; Revista Studia Universitatis Moldaviae. Seria Științe ale Educației, Nr. 9(119), 2018; Revista Univers Pedagogic, Nr. 4(64), 2019; în articole științifice susținute în cadrul conferințelor științifice: Conferință științifico-practică națională cu participare internațională „*Monitorizarea cunoașterii axată pe obținerea performanțelor*”, Universitatea de Stat din Tiraspol, Chișinău, 22-23 aprilie 2016; Conferință Națională Științifico-Practică „*Transporturi: inginerie, economie și management*”, Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău, 17-18 noiembrie 2017; Conferință științifico-practică națională cu participare internațională „*Reconceptualizarea formării inițiale și continue a cadrelor didactice din perspectiva interconexiunii învățământului modern general și universitar*”, Universitatea de Stat din Tiraspol, Chișinău, 27-28 octombrie 2017; Conferință științifică internațională „*Structura și dinamica personalității umane în epoca globalizării: perspective psiho-socio-pedagogice*”, Universitatea de Stat „Alec Russo”, Bălți, 26 mai 2017; Simpozionul național „*Creaticon: creativitate-formare-performanță*”, Iași, România, 24 martie 2017; Conferința Științifică Internațională „*Perspectivelor și problemele integrării în spațiul european al cercetării și educației*”, Universitatea de Stat „B. P. Hașdeu”, Cahul, 7 iunie 2017; Conferința științifico-practică cu participare internațională „*Teoria și practica administrării publice*”, Academia de Administrare Publică, Chișinău, 19 mai 2017; Conferința științifică internațională „*Curriculum școlar: provocări și oportunități de dezvoltare*”, Institutul de Științe ale Educației, Chișinău, 7-8 decembrie 2018; Conferință Internațională „*Educația din perspectiva valorilor*”, Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia, România, 10-11 octombrie 2018; Conferință științifico-practică internațională „*Management educațional: realizări și perspective de dezvoltare*”, Universitatea de Stat „Alec Russo”, Bălți, 27 aprilie 2018; Conferința științifică internațională „*Cadrul didactic - promotor al politicilor educaționale*”, Institutul de Științe ale Educației, Chișinău, 11-12 octombrie 2019; Conferința științifico-practică internațională „*Management educațional: realizări și perspective de dezvoltare*”, Universitatea de Stat „Alec Russo”, Bălți, 08 mai 2020.

Publicații la tema tezei: Rezultatele cercetării au fost prezentate în 3 reviste științifice de specialitate de categoria B și C (5); în participări la conferințe științifice naționale și internaționale (12), suport didactic (1); ghid metodologic (1) ș.a.

Volumul și structura tezei: Teza include: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, text de bază – 122 pagini, bibliografie – 238 titluri, 22 tabele, 36 de figuri, 7 anexe.

Cuvinte cheie – învățare pe tot parcursul vieții, conducător de autovehicul, formare profesională, program de recalificare, curriculum, competență psihopedagogică.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este prezentată actualitatea și importanța temei abordate în cercetare, descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemei de cercetare, obiectul cercetării, scopul și obiectivele, ipoteza cercetării, sinteza metodologiei de cercetare. Este descrisă noutatea științifică și originalitatea cercetării, semnificația teoretică și valoarea aplicativă, precum și aprobarea publică a rezultatelor.

Capitolul 1, *Repere conceptuale ale formării conducătorilor de autovehicule* descrie sistemul național de formare a conducătorilor de autovehicule din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții, care valorifică diferite teorii ale învățării și conversiunea lor în diferite modele de instruire/învățare. Analiza contextului conceptual evidențiază particularitățile de învățare ale conducătorului de autovehicul, ca adult, cu abordare pe diverse variabile: caracteristici de bază, experiență anterioară, montajul psihologic, relevanța cunoștințelor, mediul curricular, planificarea, determinarea necesităților, designul lecției, activitatea de bază, evaluarea (*M. Knowles*). Acestea le-am transpus într-un plan de idei distinctiv formării conducătorilor de autovehicule, care se desfășoară în cadrul unui sistem cu activități și relații interconexe și interrelaționate, cu responsabilități extinse [18, p. 8]. Prin considerarea, că formarea conducătorilor de autovehicule este în dependență de categoriile/subcategoriile de autovehicule, am evidențiat diferite scopuri și obiective pentru învățare a conducătorilor de autovehicule, adaptate individual și situațional, corelate cu diferite categorii de vârstă, cu nevoia de a ști, cu conceptului de sine, cu experiență anterioară, cu pregătirea pentru a învăța, cu orientarea spre a învăța și motivația de a învăța [39, p. 109].

În logica cercetării, este analizată argumentativ și problematic formarea conducătorilor de autovehicule în contextul cadrului legislativ european și național [10; 11; apud 21; apud 22; apud 23; apud 43; 44; apud 45]. Ca urmare a sintezei teoretice întreprinse sunt evidențiate concepte, caracteristici și indicatori privind formarea profesională în vederea obținerii *permisului de conducere* de diferite categorii/subcategorii A1, A2, A, B1, B, C1, C, D1, D, BE, C1E, CE, D1E, DE, F, H și formarea profesională în vederea obținerii *certificatului de competență profesională* în transportul rutier de mărfuri și transportul rutier de persoane, ca componente care indică asupra oportunităților de amplificare a interacțiunii și continuității lor pentru a asigura calitatea și eficiența sistemului național de formare a conducătorilor de autovehicule, a transporturilor rutiere și a siguranței traficului rutier.

Am constatat, că formarea conducătorilor de autovehicule, poate fi încadrată în *formarea profesională continuă a adulților, ca componentă a învățării pe tot parcursul vieții*, că această formare se desfășoară în cadrul unui sistem cu activități și relații interconexe și interrelaționate [18], *ca rezultat*, în cazul în care se exprimă în termeni de cunoștințe, priceperi, deprinderi, obișnuințe, adaptare etc.; *ca proces*, în cazul în care se referă la componentele de formare și succesiunea lor, exprimat în termeni de permis de conducere de categoria/subcategoria A1, A2, A, B1, B, C1, C, D1, D, BE, C1E, CE, D1E, DE, H, F; *ca acțiune, dirijată pedagogic*, colectivă sau individuală, exprimată în termeni predare, învățare, exersare, evaluare asociați particularităților de învățare (conducători de autovehicule), tehnicilor și metodelor adecvate conținutului învățării subiectului care învață, *valorificate de cadrele didactice*.

Am demonstrat că cadrul legislativ, normativ în vigoare în Republica Moldova, în aspectul formării conducătorilor de autovehicule este orientat spre armonizarea cu reglementările UE în domeniu, ca angajamente asumate, dar evidențiază incoerență, neconsecvență, confuzii și necesită modificări, actualizări și completări.

Formarea profesională a conducătorilor de autovehicule, în aspect pedagogic, evidențiază un caracter procesual de formare teoretică și practică pentru exercitarea conducerii autovehiculului de diferite categorii/subcategorii și integrarea ulterioară în traficul rutier, determinat de formarea/dezvoltarea competențelor profesionale ca finalitate a programelor de formare.

Subordonată psihologic, învățarea/ formarea conducătorilor de autovehicule reprezintă modalitatea de asimilare a cunoștințelor și de formare intelectuală, emoțională, de elaborare a deprinderilor de conducere a autovehiculului, a conștiinței și comportamentului social, cult în traficul rutier, precum și modalitatea de expresie a personalității acestora.

Instituțiile ofertante de programe de formare a conducătorilor de autovehicule *au nevoie de cadre didactice* cu nivel de formare racordat la cerințele și schimbările sistemului de educație și formare profesională. Se impune formarea profesională psihopedagogică a cadrelor didactice, axată pe performanță profesională, capabile să proiecteze, realizeze, ghideze, evalueze activități de învățare, direcționate spre necesitățile individuale ale beneficiarilor, spre performanța sistemului național de transport rutier de mărfuri și persoane, dar și spre promovarea siguranței traficului rutier.

Analiza detaliată a conceptelor: învățarea pe tot parcursul vieții, formare continuă a adulților, adult, ocupație, formarea profesională inițială și continuă, calificare, perfecționare, specializare, recalificare, competențe profesionale ne-a permis să atribuim formării conducătorilor de autovehicule sintagma *formare profesională a conducătorilor de autovehicule*, ca semnificație a unui *proces de instruire/formare* a adulților în cadrul *învățării pe tot parcursul vieții*, prin formare profesională inițială, formare profesională continuă, calificare, recalificare (în dependență de traseul de formare ales/solicitat) orientat spre dobândirea/formarea sau dezvoltarea competențelor profesionale, cu următoarele caracteristici:

1. Formarea profesională a conducătorilor de autovehicule [2; 8; 13; 17; 19; 42; 46; 47] reprezintă traficul rutier cu raporturi proprii, reglementate prin acte legislative și normative; cu elementele determinante: conducător – autovehicul – drum – mediu (CADM), destinat transporturilor de mărfuri și persoane, organizat și orientat spre performanță, prin prevenirea și reducerea numărului de accidente rutiere [44; 45].

Cu referire la activitatea de conducere a unui autovehicul, specialiștii consideră că conducătorului auto îi sunt necesare anumite atitudini și capacități, care să-i permită să conducă autovehiculul în mod optim în diverse situații și condiții, fără a perturba stabilitatea sistemului circulației rutiere/ a traficului rutier și fără a se expune pe el sau pe alții, în mod obișnuit, la riscuri rutiere sau incidente/accidente rutiere.

2. Traficul rutier integrează totalitatea operațiilor de transport rutier, și impune *educația și formarea participanților la trafic*: conducătorii auto, pietonii, pasagerii, bicicliștii.

3. Formarea profesională a conducătorilor de autovehicule configurează un proces sistemic [54], alcătuit dintr-un ansamblu de elemente, interrelaționate și intercondiționate reciproc. Sistemul asigură, integrează formarea profesională, continuitatea, mobilitatea conducătorilor de autovehicule, este subordonat cerințelor cererii și ofertei pe piața muncii/a transporturilor rutiere, iar rezultatele învățării/ competențele dobândite în diverse contexte sunt certificate, recunoscute și promovate la nivel de sistem/ societate.

4. În conformitate cu actele normative în vigoare, internaționale și naționale, formarea profesională a conducătorilor de autovehicule pentru obținerea permisului de conducere este corelată cu o anumită categorie/subcategorie de vehicul și o anumită vârstă a conducătorului.

5. Formarea profesională a conducătorilor de autovehicule pentru obținerea permisului de conducere include:

- formarea profesională inițială a conducătorilor de autovehicule – A (AM, A1, A2, A); B(B1); BC(C1);

- formarea profesională continuă a conducătorilor de autovehicule de la o categorie la alta – de la B la A2/A; de la B la C1/C; de la B la D1; de la BC la D; de la B la BE; BC1/C la C1E/CE; de la BD1 la D1E;

- formarea profesională continuă a conducătorilor de autovehicule în cadrul categoriei – de la A1 la A2/A; de la A2 la A; de la B1 la B; de la BC1 la C; de la BD1 la D.

6. Ulterior obținerii permisului de conducere, conform Codului transporturilor (cod nr.150/2014), conducătorii de autovehicule urmează formarea profesională pentru transportul de mărfuri și persoane în trafic național și internațional.

7. Calitatea formării profesionale a conducătorilor de autovehicule poate fi asigurată de cadrele didactice, ca figură cheie în realizarea demersului educațional de formare profesională. Cadrelor didactice le aparține rolul strategic în formarea specialiștilor de calitate – conducători de autovehicule. De nivelul lor de pregătire depinde cum vor fi conducătorii auto formați, la ce nivel vor putea aplica și integra cunoștințele, cât de efectiv vor demonstra competențele profesionale formate în mediile profesional/social.

Așadar, cele expuse ne-a permis să elaborăm modelul teoretic (model dezvoltat în Concepția formării profesionale a conducătorilor de autovehicule în Republica Moldova, aprobată prin Ordinul MECC nr. 1542 din 18.10.2018) al sistemului național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule, Figura 1.

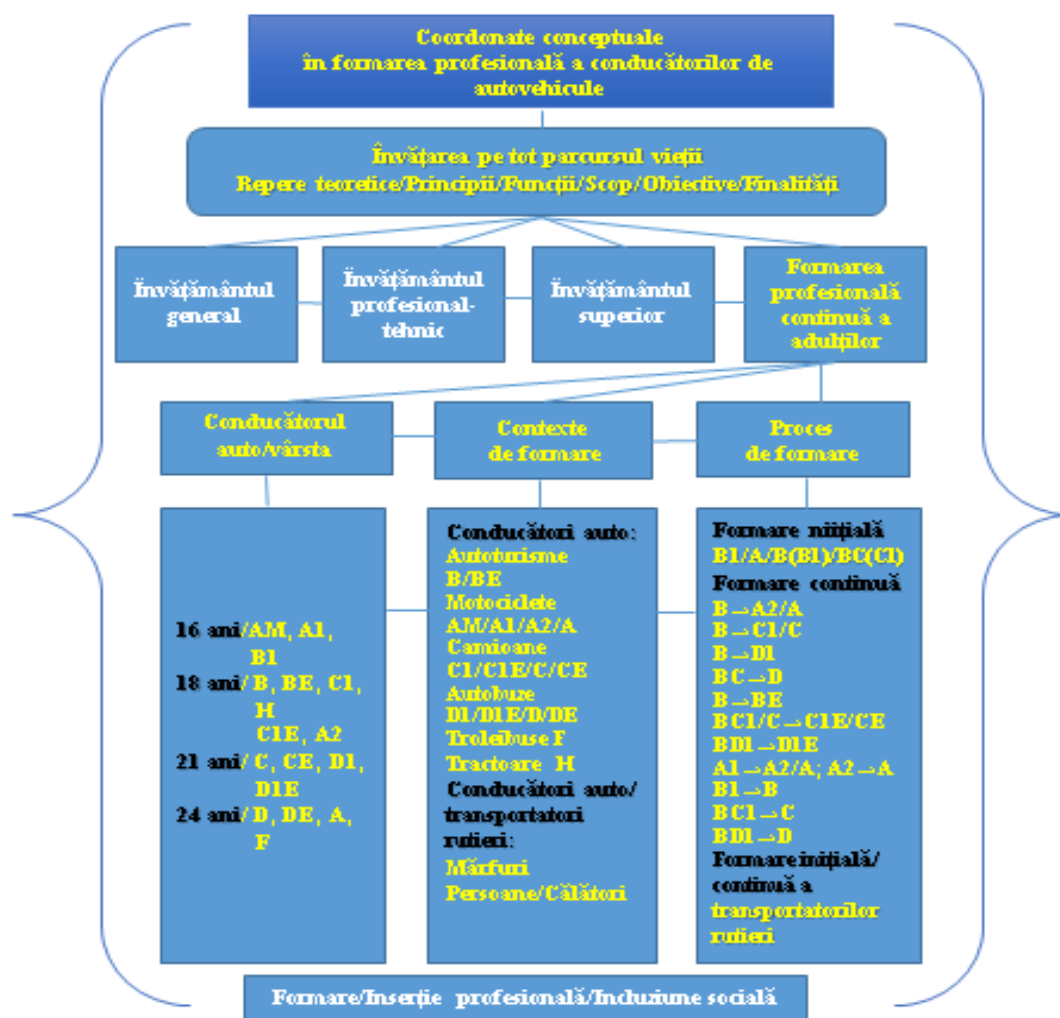

Figura 1. Modelul teoretic al sistemului național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule

Modelul teoretic valorifică *coordonatele conceptuale în formarea profesională a conducătorilor de autovehicule*:

a) *Învățarea pe tot parcursul vieții* este proces continuu de integrare, într-un sistem coerent și convergent de acțiune pedagogică a tuturor influențelor educaționale exercitate asupra individului, în modalități variate și specifice, pe toată durata întregii sale vieți [26, p. 38].

b) *Formarea profesională continuă a adulților (învățarea adulților)* ca componentă a învățării pe tot parcursul vieții; ca preocupare importantă în planul politicilor la nivel european și național în vederea îmbunătățirii calității și eficienței educației și formării profesionale la toate nivelurile (obiectiv al cadrului strategic pentru Cooperarea Europeană în Domeniul Educației și Formării Profesionale (ET 2020); ca achiziționare și practicare a metodologiilor, priceperilor,

atitudinilor și valorilor necesare pentru a trăi într-o lume în continuă schimbare; ca proces de pregătire pentru a face față la dinamica și varietatea situațiilor profesionale și sociale. Învățarea adulților este influențată de *persoana care învață, contextul* în care învață și *procesul* efectiv de învățare (Dumitru Al. Ion, Iordache M.).

c) Formarea profesională a conducătorilor de autovehicule este dependentă de *vârsta conducătorului* [apud 18, apud 43, apud 51], care se caracterizează prin: *schimbări fizice, dezvoltare cognitivă, dezvoltarea personalității* și cuprinde palierele: *social*, manifestat prin raționalitate și stabilitate, stil de comportament și capacitate de autogestiune; *economic*, manifestat prin statut profesional, calificarea în domeniu.

d) Formarea profesională a conducătorilor de autovehicule se organizează pe cale *formală*, în mod distinct, pe niveluri de pregătire: categorii/subcategorii de permis de conducere A1, A2, A, B1, B, C1, C, D1, D, BE, C1E, CE, D1E, DE, H, F, I, profesii, ocupații, meserii și specializări: transporturi rutiere de mărfuri și persoane, ținându-se seama de competențele profesionale generale și specifice, de nevoile angajatorilor/angajaților, de cerințele posturilor pe care le ocupă, de posibilitățile de promovare sau de încadrare în muncă, de cerințele de pe piața muncii și a propriilor aspirații [apud 12]. Semnificative sunt *contextele*: din unitățile de instruire a personalului din domeniul transportului rutier [apud 30], din centrele de instruire, perfecționare și atestare profesională a personalului din domeniul transportului rutier [apud 11]; din grupele de formare și individuale [apud 18].

e) *Procesul* de formare profesională a conducătorilor de autovehicule de toate categoriile/subcategoriile, în esență, mijlocește caracterul bilateral între: conducătorul de autovehicul ca cursant/formabil, responsabil de învățare și *cadru didactic*, responsabil de organizarea, conducerea, îndrumarea, consilierea formabililor și de asigurarea calității predării – învățării- evaluării. *Cadrele didactice* realizează un tip deosebit de comunicare pedagogică, care pune în valoare motivațiile și atitudinile formabililor, contribuind la modificarea pozitivă a comportamentelor și a afirmării viitorilor conducători de autovehicule, ca investiție pe tot parcursul vieții, orientată spre *inserție profesională și incluziune socială*.

Capitolul 2, Metodologia formării profesionale a conducătorilor de autovehicule, relaționează concepte ale *Metodologiei de elaborare a calificărilor*: standard de calificare, profil ocupațional, comitet sectorial, rezultate ale învățării/ finalități de studiu, program de studiu/ program de formare profesională/ program de formare continuă [apud 31, cap. I, p.6] cu *particularitățile sistemului*: coordonatele conceptuale, configurația, particularitățile și rezultatele așteptate, orientate spre formarea unui sistem de competențe profesionale, necesare pentru proiectarea carierei profesionale în tendința de învățare pe tot parcursul vieții și *curriculumul de formare*, care în „aspectul normativ-conceptual caracterizează actualitatea învățământului din Republica Moldova, reprezintă semnul definitoriu al integrării acestuia în modernitate, răspunde cel mai bine principiului constitutiv al învățământului formativ-productiv care guvernează astăzi sistemele de învățământ din cele mai multe țări ale lumii” [41, p.9].

Curriculumul, definit de *Vl. Pâslaru, L. Papuc, I. Negură, M. Morărescu ș. a. drept totalitatea acțiunilor educaționale, proiectate-realizate* în contextul idealului și scopului educațional al poporului/națiunii și al practicii sale educaționale, se produce în două formule: curriculum proiectat și curriculum realizat. Sensurile acordate curriculumului sunt: *document normativ principal*, care stabilește domeniul în care acesta se realizează, sistemul de obiective și finalități, valorile contextuale, mijloacele acțiunii educaționale, evaluarea produselor secvenționale și finale (Cf. *L. D'Hainaut, 1981; Al. Crișan, 1991; G. Văideanu, 1988; M. Ionescu, G. Văideanu, 1982*); *instrument didactic principal* de realizare efectivă a instruirii și educației (*Vl. Pâslaru, V. Goraș-Postică et.al., 2000; Vl. Pâslaru, 2003*). Curriculumul ca document normativ și instrument didactic n-a înlocuit la un moment dat programa școlară, dar reprezintă *expresia normativ-instrumentală a unui nou concept educațional* [ibidem, p.16-22].

Sinteza concepțiilor curriculumului educațional: „concepția *învățării sistemice a disciplinelor școlare*; concepția curriculumului *centrat pe sarcini de dezvoltare*; concepția curriculumului *holist*; concepția curriculumului *centrat pe taxonomia obiectivelor pedagogice*; concepția

curriculumului *centrat pe elev*; concepția *focalizării asupra comprehensiunii și ameliorării societății*; concepția *centrată pe procesul de elaborare a curriculumului*; concepția curriculumului *centrat pe demersuri transdisciplinare*; concepția curriculumului *centrat pe competențe*; concepția curriculumului *integrat*" [25, p.18-27; 32; 34] ne-a direcționat spre elaborarea curriculumului centrat pe competențe, ca *document* care în formarea profesională, conform art. 64, 123 al Codului Educației, se coordonează cu comitetele sectoriale, după caz, cu organele centrale de resort, și se aprobă de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, punându-se accentul pe formarea profesională în corespundere cu Cadrul național al calificărilor din Republica Moldova [6], Metodologia de elaborare a calificărilor, Nomenclatorul domeniilor de formare profesională al specialităților, calificărilor și meseriilor/ profesiilor [35], Clasificatorul Ocupațiilor din Republica Moldova [9].

Din perspectivă metodologică, în formarea profesională, proiectarea curriculară necesită a fi direcționată pe anumite orientări distincte (conform *Ghidului practic de elaborare a curriculumului pentru învățământul tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar*, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației al Republicii Moldova nr. 296 din 21 aprilie 2016):

- *raționalism academic*, care vizează aspectul cunoașterii domeniului de formare profesională, a culturii generale necesare devenirii ca specialist în domeniu și personalitate;
- *procesele cognitive*, care reflectă abilitățile formate și dezvoltate în urma raționalizării logice a informației în dependență de nivelul de formare/calificare pretins;
- *relevanță personală*, care se va concentra asupra condițiilor psihologice ale instruirii, dominate de individualitate și exprimare personală, transformând beneficiarul într-un subiect activ al propriei sale formări;
- *reconstrucție socială*, care să pună accentul pe condițiile sociale, pe realitatea socio-economică, influențând dimensiunile sistemului de competențe;
- *primatul abordărilor aplicative*, care se vor axa pe formarea și dezvoltarea competențelor funcționale, performanță și eficiență.

Subordonat Metodologiei de elaborare a programelor și curriculum-ului din cadrul învățării pe tot parcursul vieții oferim *modelul* Curriculumului național de formare profesională a conducătorilor auto, categoria B (formare inițială), ca proiect de document normativ, orientat spre formarea competențelor profesionale în vederea obținerii permisului de conducere a autovehiculelor de categoria B.

Elementul de bază al Curriculumului sunt competențele [33] ce trebuie formate în procesul de formare profesională a conducătorilor de autovehicule. Acestea sunt clasificate în:

- *Competențe-cheie*, care reprezintă un ansamblu multifuncțional, transferabil de cunoștințe, abilități și atitudini necesare membrilor societății pentru împlinire și dezvoltare profesională, incluziune socială și găsirea unui loc de muncă, conform art. 11 *Finalitățile educaționale*, din Codul educației al Republicii Moldova;
- *Competențe profesionale*, care reprezintă capacitatea confirmată de a aplica cunoștințele, abilitățile și atitudinile personale și sociale în diverse situații ale traficului rutier și în diverse condiții rutiere. Sunt stabilite două categorii de competențe profesionale: generale și specifice, conform *cadrului de referință al curriculumului pentru învățământul profesional tehnic*.

Competențele profesionale generale sunt proprii pentru formarea conducătorilor de autovehicule de toate categoriile/subcategoriile, precum și în cadrul serviciilor de transport (rutier), asigură succesul/reușita profesională în toate situațiile de manifestare, influențând calitatea acestora printr-o corelație sistemică.

Competențele profesionale specifice reprezintă un sistem de cunoștințe, abilități și atitudini, care, prin valorificarea unor resurse, contribuie la realizarea individuală a sarcinilor stabilite de contextul conducerii autovehiculelor de categoria B, pentru a obține/deține permisul de conducere și pentru a se integra ulterior în câmpul muncii/ în traficul rutier.

În procesul de proiectare curriculară, rezultatele așteptate ale învățării, asociate unităților de învățare sunt formulate în termeni de *unități de competență*, care reprezintă un sistem de cunoștințe, abilități practice și/sau atitudini necesare pentru a realiza anumite atribuții și sarcini

cognitive și/sau funcțional-acționare, conform *Ghidului practic de elaborare a curriculumului pentru învățământul profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar*.

Parcursul integral a curriculumului de formare profesională a conducătorilor de autovehicule, în vederea obținerii permisului de conducere categoria B, oferă posibilitatea de a dezvolta la beneficiari competențe profesionale generale și specifice asigură funcționalitatea ca:

- act normativ al procesului de predare, învățare, evaluare și certificare în contextul unei pedagogii axate pe competențe;
- reper pentru proiectarea didactică și desfășurarea procesului educațional orientat spre formarea competențelor;
- componentă de bază pentru elaborarea metodologiei de evaluare și certificare;
- componentă esențială pentru elaborarea suporturilor didactice, ghidurilor metodologice, testelor de evaluare.

Curriculumul de formare profesională a conducătorilor auto, în vederea obținerii permisului de conducere categoria B, este elaborat în baza următoarelor principii:

1. *Principiul integralității* – reflectă esența conceptuală a abordării modulare și constituie norma de bază, utilizată în stabilirea componentelor de structură a curriculumului și a interdependenței funcționale a acestora.

2. *Principiul funcțional* – stabilește sistemul de competențe funcționale și de selectare a conținuturilor din perspectiva valorii demersului educațional.

3. *Principiul receptivității și flexibilității față de cerințele pieței muncii* – presupune atât o stabilitate relativă a prevederilor curriculare, cât și o deschidere față de noutățile și inovațiile ce se produc pe segmentele specifice ale serviciilor de transport și în tehnologiile din domeniu.

Planul de învățământ din curriculumul de formare profesională a conducătorilor de autovehicule, în vederea obținerii permisului de conducere categoria B, include componentele definitorii: *temporală*, care reprezintă modul de planificare în timp a procesului de formare, unitatea principală de măsură a procesului de formare fiind creditul de studiu SECEFP (sistem european de credite pentru educație și formare profesională menit să optimizeze compatibilitatea sistemelor naționale de calificări); *formativă*, care reprezintă modul de distribuție a unităților de curs: modul/(unități de conținut)/; *acumulare*, care reflectă modalitățile de alocare a creditelor de studiu ECTS (sistem european de transfer și acumulare a creditelor); *evaluare*, care reprezintă modalitățile de evaluare curentă și finală a rezultatelor învățării și competențele obținute de beneficiar la unitate de curs/modul.

Planul de învățământ din curriculumul de formare profesională a conducătorilor de autovehicule, în vederea obținerii permisului de conducere categoria B, este în acord cu *Clasificatorul ocupațiilor din Republica Moldova*, prin care conducătorii de autovehicule se încadrează în „grupa majoră 8: operatori la mașini și instalații; asamblori de mașini și echipamente, nivelul de calificare 2 – conducerea mijloacelor de transport, subgrupa 83, grupa minoră 832, grupa de bază 8321 – conducători de motociclete, 8322 – șoferi de autoturisme și camionete [9].

Planul de învățământ din curriculumul de formare profesională a conducătorilor auto, în vederea obținerii permisului de conducere categoria B, include cinci module, numărul de ore contact direct și studiu individual ghidat, forma de evaluare și numărul de credite alocate fiecărui modul, tabelul 1.

Tabelul 1. Planul de învățământ în formarea profesională a conducătorilor de autovehicule, categoria B

Nr. ord	Module	Numărul de ore					Forma de evaluare	Nr. de credite
		Total	Contact direct	Studiul individual ghidat	Contact direct			
					Teoretice	Practice/Seminare		
1	Bazele legislației în traficul rutier	240	60	180	20	40	Test	8

2	Comportament și siguranță în conducerea autovehiculului	120	30	90	10	20	Test	4
3	Construcția și exploatarea autovehiculelor	60	15	45	10	5	Test	2
4	Educația antidrog și acordarea primului ajutor	60	15	45	5	10	Test	2
5	Instruirea în conducerea autovehiculului	240	60	180	-	60	Examen	8
Total:		720	180	540	45	135		24

În baza celor prezentate, considerăm oportun să expunem următoarele considerații:

1. formarea profesională a conducătorilor de autovehicule este realizată în contextul integrării europene: ca conținut și finalitate;
2. formarea profesională a conducătorilor de autovehicule conturează un proces sistemic planificat, organizat în baza documentelor oficiale;
3. conținuturile dominante ingineresti necesită a fi expuse/predate exact științific, raportate la particularitățile categoriei/subcategoriei de vehicule și la particularitățile de învățare ale beneficiarilor:

- ✓ învățarea de către beneficiari a limbajului tehnic;
- ✓ formarea și dezvoltarea gândirii tehnice;
- ✓ învățarea părților componente ale sistemelor tehnice;
- ✓ înțelegerea dependențelor funcționale dintre elementele unui sistem tehnic;
- ✓ formarea și dezvoltarea vederii în perspectivă (spațiu) a elementelor și sistemelor tehnice;
- ✓ realizarea reprezentărilor schematice;
- ✓ formarea priceperilor și deprinderilor de a mânui dispozitive de acționare asupra autovehiculului de diferite categorii/subcategorii;
- ✓ formarea priceperilor și deprinderilor de apreciere a situațiilor și contextelor rutiere etc.

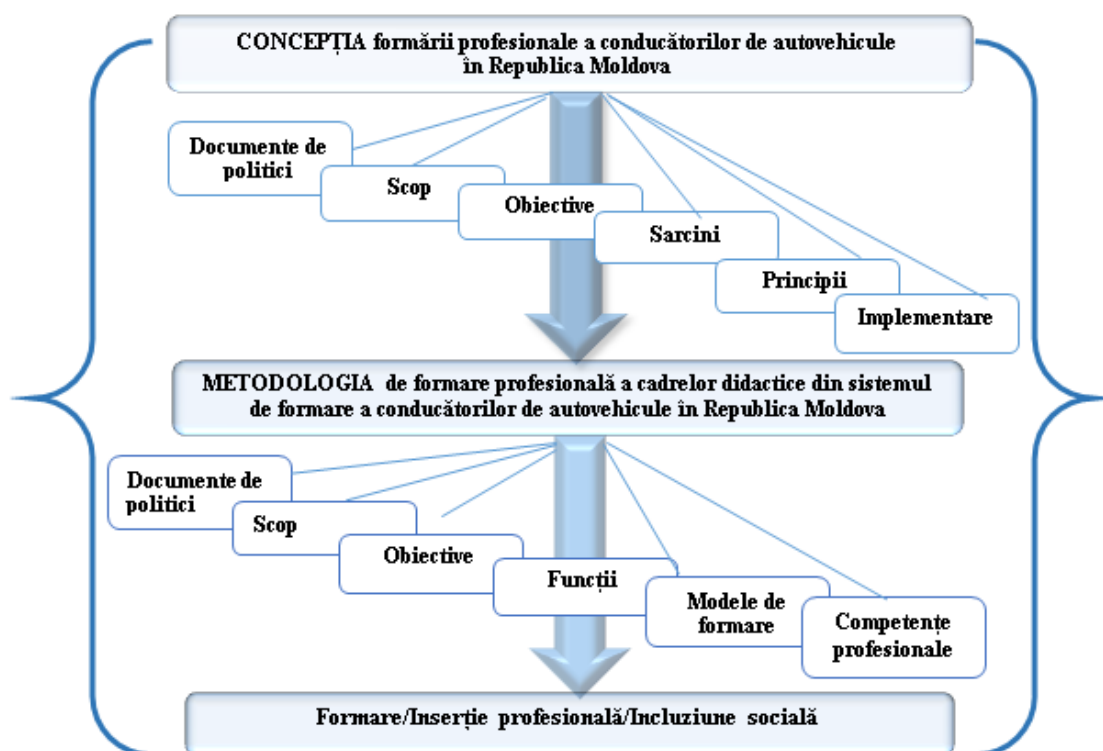
Procesul de învățare devine condiție necesară pentru formarea și adaptarea la cerințele profesionale, sociale, economice și informaționale solicitate de domeniul transportului rutier, dar totodată, se întrevăd și un set de activități care să pună în aplicare oferta de formare, activități realizate de către un cadru didactic care să asigure calitatea rezultatelor. Ne referim la:

- ✓ selectarea din cadrul specialității, ca știință, a ideilor științifice, a noțiunilor și problemelor importante care trebuie să fie învățate de cursanți;
- ✓ coordonarea conținutului legislației rutiere, siguranței rutiere, mecanicii, conducerii autovehiculului în vederea prezentării unitare;
- ✓ organizarea predării – învățării- evaluării și obținerii permisului de conducere;
- ✓ găsirea modalităților pentru a mări accesibilitatea activităților de formare pe categorii/subcategorii de autovehicule, pentru activizarea gândirii cursanților, pentru dezvoltarea spiritului critic și a capacității acestora de apreciere a diversității traficului rutier; admiterea și susținerea ritmurilor deferite de învățare; încurajarea inițiativei și creativității în învățare; raportarea performanțelor cursanților la posibilitățile și nivelul de aspirație al acestora; completarea cunoașterii teoretice cu experiențele practice realizate în context real; asigurarea confortului psihoemoțional prin respectarea diferitor criterii de ordin ergonomic;
- ✓ valorificarea conținutului științific în dezvoltarea intelectuală, morală și a deprinderilor practice necesare viitorilor conducători de autovehicule pentru inserția profesională și socială.

Astfel, aspect important devine *pregătirea cadrelor didactice, ca element – cheie* în implementarea Concepției formării profesionale a conducătorilor de autovehicule, figura 2. Am considerat oportun elaborarea și punerea în aplicare a unei *Metodologiei de formare profesională a cadrelor didactice din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule*, cu următoarea structură:

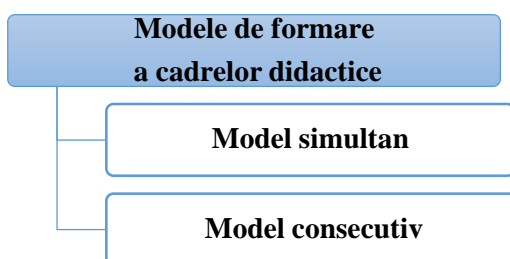
1. Dispoziții generale.

2. Formarea profesională a cadrelor didactice din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule.
3. Organizarea formării profesionale a cadrelor didactice din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule.
4. Evaluarea și certificarea formării profesionale a cadrelor didactice din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule.
5. Finanțarea formării profesionale a cadrelor didactice din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule.
6. Dispoziții speciale.

Figura 2. Formarea profesională a cadrelor didactice din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule

Confruntând opiniile exprimate în documentele de politici, în literatura de specialitate referitoare la formarea cadrelor didactice, am constatat un consens general - *necesitatea formării* pentru cariera didactică, figura 3.

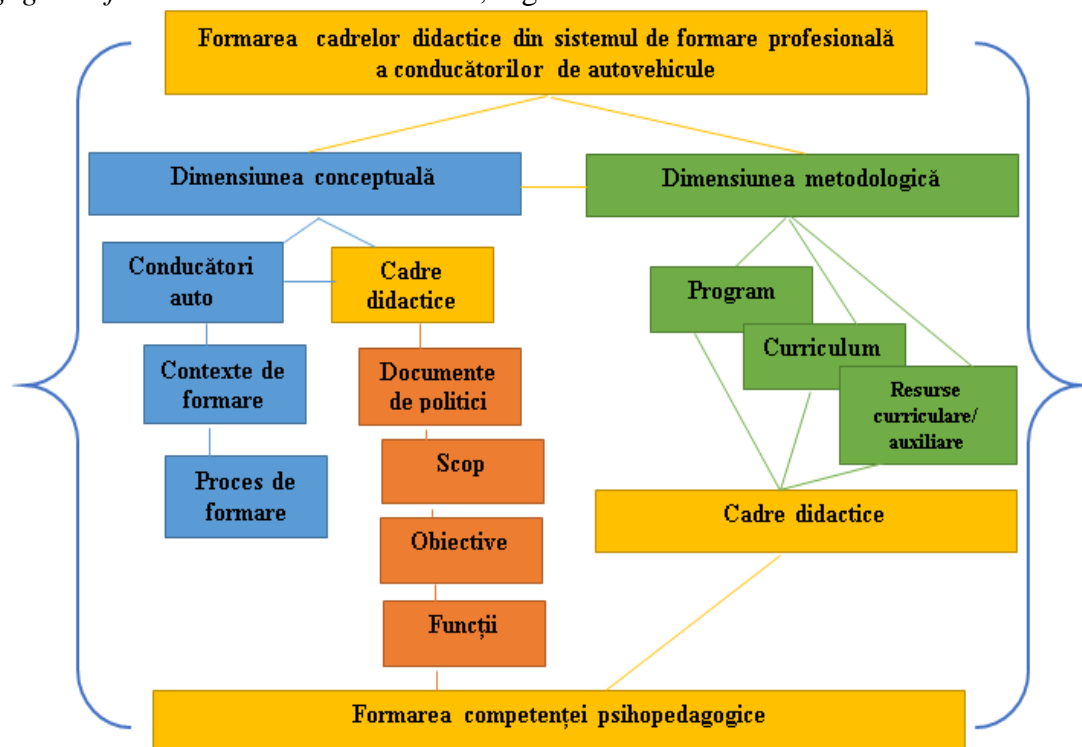

Figura 3. Modele de formare a cadrelor didactice

Abordând conceptul de competență în aspectul didactic ca unul sintetec, deschis vocațional și în mare măsură educațional, domeniului de activitate al cadrelor didactice, competențele acestora se încadrează într-un *câmp de interferență* între procesul educațional/de formare și postul ocupațional. În baza sintezei opiniilor mai multor cercetători cu referire la competențele cadrelor didactice, competențelor pedagogice ale cadrelor didactice, statusul și rolurile cadrelor didactice,

[15; 16; 20; 25] utilizăm conceptul *competenței psihopedagogice a cadrului didactic din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule* – ca capacitatea de a se pronunța asupra unei probleme pedagogice, pe temeiul cunoașterii aprofundate a legităților și determinărilor educației și de a realiza la un nivel de performanță, totalitatea sarcinilor didactice specifice formării profesionale a conducătorilor de autovehicule (după S. Panțuru) [40]. Totodată și conexiunea dintre psihologia învățării/ educațională, pedagogie și didactica particulară: legislației traficului rutier; siguranța traficului rutier; conducerii autovehiculelor; transportului rutier de mărfuri; transportului rutier de persoane/pasageri.

Nota distinctivă a cercetării, direcționată spre cariera didactică în cadrul sistemului de formare profesională a conducătorilor de autovehicule prezumă componentele și caracteristicile *Modelului pedagogic de formare a cadrelor didactice*, Figura 4.

Figura 4. Modelul pedagogic de formare a cadrelor didactice din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule

Concepția constructivă a Modelului pedagogic valorifică:

1. Metodologia de formare profesională a cadrelor didactice din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule.

2. Dimensiunile conceptuală și metodologică, care sunt interdependente și îi asigură unitatea prin modul de structurare și organizare, prin fondul specific, particular al sistemului de formare profesională a conducătorilor de autovehicule.

Analiza mai multor abordări teoretice, ne-a direcționat spre elaborarea *Programului de recalificare profesională, specialitatea psihopedagogie* pentru inginerii din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule, ca parte componentă a modelului pedagogic, tabelul 2:

- ✓ *formarea profesională la psihopedagogie: necesitate* (model de formare și transfer în practica formării conducătorilor de autovehicule a teoriilor pedagogice);
- ✓ *formarea profesională la psihopedagogie: responsabilitate individuală* (respectarea responsabilității de a fi la curent cu toate schimbările; adaptarea la particularitățile domeniului auto; angajamentul de dezvoltare personală/profesională);
- ✓ *formarea profesională la psihopedagogie: responsabilitate colectivă* (angajamentul domeniului auto de conformare la documentele de politici și practici educaționale) [48].

Tabelul 2. Program de recalificare profesională

Domeniul general de studiu	011 Științe ale educației
Domeniul de formare profesională	0111 Științe ale educației
Specialitatea	0111.3 Psihopedagogie
Numărul total de ore/credite	1800/60
Baza admiterii	Nivelul 6 ISCED
Forma de organizare	cu frecvență

Durata studiilor de recalificarea profesională cu frecvență, este de un an. Anul este divizat în semestre, iar acestea în sesiuni. Fiecare sesiune include activități didactice contact direct și studiu individual.

Numărul total de ore de studii este de 1800, ceea ce este echivalent cu 60 de credite, distribuite pe componentele fundamentală (F), de specialitate (S), obligatorii și la libera alegere (L). Numărul de ore de contact direct este de 300, numărul orelor de studiu individual este 1500, cu următoarea pondere, adaptată anexei nr. 1 la Metodologia de elaborare a programelor de formare profesională continuă și curriculum-ului în cadrul învățării pe tot parcursul vieții, tabelul 3.

Tabelul 3. Relația: Componente – Discipline - Credite ECTS

Componente	Discipline	Credite ECTS
Componenta fundamentală (F)	Pedagogie Psihologie educațională Didactica funcțională	16
Componenta de specialitate (S)	Didactica Legislației traficului rutier Didactica Siguranței traficului rutier Didactica Conducerii autovehiculului Didactica Transportului rutier de persoane/călători Didactica Transportului rutier de mărfuri	20
Componenta la libera alegere (L)	Tehnologii informaționale și comunicaționale în educație Branding profesional	4
Stagiul de practică pedagogică		12
Elaborarea și susținerea tezei		8

În contextul cercetării [24] am optat pentru curriculumul *cu structură tematică subordonată a două perspective: științifică (obiectul de studiu) și psihopedagogică (transpunerea conținuturilor într-o structură adecvată cerințelor psihopedagogice, gradului de pregătire a cursanților, relevanța, coerența, consistența)*. Curriculumul descrie parcursul didactic al disciplinelor în cadrul Programului de recalificare profesională, specialitatea Psihopedagogie. Din perspectivă normativă și reglatorie, curriculumul obiectivează crearea condițiilor favorabile inginerului de a asimila conținuturile recomandate pentru formarea lui psihopedagogică într-un ritm adecvat, de a-și forma competențe integratoare de receptare, exprimare, interpretare a mesajelor didactice, de însușire a metodelor și tehnicilor de muncă cu viitorii conducători de autovehicule de diferite categorii/subcategorii și cu viitorii conducători de autovehicule, transportatori de mărfuri și persoane.

Curriculumul are menirea să:

- ✓ valorifice politicile educaționale, aplicabile în cadrul sistemului național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule;

- ✓ interrelaționeze noțiunile fundamentale ale științelor educației cu cele ale științelor ingineresti în activitatea de formare profesională a conducătorilor de autovehicule;
- ✓ valorifice strategiile și tehnologiile educaționale din perspectiva pedagogiei competențelor;
- ✓ integreze în activitatea didactică a rezultatelor de ultimă oră din practica pedagogică;
- ✓ integreze creativ teoriile și legitățile didacticii funcționale în activitatea de formare;
- ✓ identifice și să aplice strategii, forme, instrumente de evaluare în vederea sporirii performanțelor învățării;
- ✓ promoveze tehnologiile educaționale și comunicaționale în activitatea didactică.

Din perspectiva interpretării curiiculumului; procesual, structural și al produselor, evidențiem documente curriculare: *principale* (curriculum, manuale), *auxiliare* (suporturi didactice, ghiduri metodologice, seturi multimedia, soft-uri educaționale), *produse curriculare pentru cadru didactic* (tipurile de proiectare didactică).

Am optat pentru produsele curriculare, ca componentă a modelului pedagogic, *suportul didactic* Reguli de circulație și *ghidul metodologic* Conducerea în siguranță a autovehiculului, pentru că concretizează curriculumul în diferite unități didactice sau experiențe de învățare, operaționalizabile în relația cadru didactic-elev/cursant, îndeplinind mai multe funcții:

- ✓ *de informare* (selecția cunoștințelor în concordanță cu prevederile curriculumului și accesibilitatea);
- ✓ *de structurare și organizare a învățării* (de la practică la teorie, de la teorie la exerciții practice, de la exerciții practice la elaborarea teoriei, teorie – ilustrări, ilustrări – observare și analiză);
- ✓ *de dirijare a învățării* (memorare, imitarea modelelor; activitatea deschisă și creativă a celor ce învață)

Argumentele care susțin utilitatea auxiliarelor didactice sunt:

1. *asigură formarea competențelor* (fixarea noțiunilor alături de dobândirea și extinderea competențelor cheie, cât și a celor specifice);
2. *pot fi utilizate atât în clasă cât și pentru studiu individual* (îndrumar pentru cadru didactic: în sala de curs, în sesiuni de lucru suplimentar, pentru studio individual - acasă);
3. *sunt în sincron cu curriculumul* (material perfect adaptat nevoilor de învățare și evaluare în conducerea auto);
4. *stimulează gândirea interdisciplinară și învățarea activă* (abordare dinamică și variată, creativă care stimulează relaționarea cu alte domenii ale cunoașterii (mecanica auto) și cu realitatea înconjurătoare (traficul rutier));
5. *completează o abordare formală pentru un context specific* (adaptare specifică domeniului auto);
6. *stimulează colaborarea (necesară în traficul rutier);*
7. *propune o abordare de învățare personalizată* (autoorganizarea procesului de învățare pentru fiecare conducător de autovehicule);
8. *asigură asimilarea noțiunilor pe termen lung* (aplică diverse noțiuni în contexte variate și complexitate diferită a traficului rutier);
9. *încurajează transpunerea celor învățate la realitate* (prin migrarea către contexte mai complexe ale traficului rutier și raportări la propriile experiențe);
10. *sunt concepute pentru stiluri diferite de învățare* (valorifică premise resurselor interne ale cursantului).

Capitolul 3, Demersul experimental în formarea cadrelor didactice din sistemul de formare profesională a conducătorilor de autovehicule, include demersul experimental al investigației, prin analiza, compararea și evaluarea datelor obținute în urma realizării experimentului pedagogic.

În concordanță cu scopul cercetării, s-au stabilit următoarele obiective ale experimentului pedagogic:

1. Determinarea nivelului competenței psihopedagogice solicitate cadrelor didactice din sistemul de formare profesională a conducătorilor de autovehicule (etapa de constatare a experimentului).

2. Formarea competenței psihopedagogice a cadrelor didactice necesare sistemului de formare profesională a conducătorilor de autovehicule (Programul de recalificare profesională, specialitatea psihopedagogie).

3. Stabilirea nivelului competenței psihopedagogice a cadrelor didactice din sistemul de formare profesională a conducătorilor de autovehicule la etapa de control/postformare.

Timpul de cercetare experiențială a inclus perioada anilor 2018 - 2020 în consecutivitatea următoarele etape: experiment de constatare (2018); experiment de formare (2019-2020); experiment de control (2020).

Lotul experimental l-a constituit 52 de cadre didactice, distribuit în două grupuri: grupul experimental cu formare (GEF) și grupul experimental de control (GEC).

Pentru a constata nivelul competenței psihopedagogice a cadrelor didactice (sistem integrat de cunoștințe, abilități, atitudini și valori), am aplicat un *Chestionar*, care a scos în evidență următoarele:

1. cunoașterea limbajului psihopedagogic corelat cu cel de specialitate (ingineresc), i-au fost atribuite anumite criterii și evaluate în baza descriptorilor de performanță în funcție de niveluri, tabelul 4.

Tabelul 4. Criterii și descriptori de performanță a dimensiunii noțional-terminologice

Criteriu	Descriptori de performanță în funcție de niveluri		
	Scăzut	Mediu	Înalt
Definirea/explicarea exactă, detaliată a noțiunilor	- Nu poate explica sau explică vag - Creează confuzii în înțelegere - Nu reușește să formuleze științific	- Definește/explică cu anumite inexactități - Explică cu unele abateri de la subiect - Formulează științific parțial	- Definește/explică corect noțiunile - Explică accentuat și accesibil subiectul - Stabilește cu precizie mesajul științific
Adaptarea noțiunilor la particularitățile categoriilor/subcategoriilor de conducători auto	- Adaptează cu dificultate - Nu reușește să mențină atenția cursantului - Creează confuzii cursantului	- Adaptează parțial - Reușește să mențină atenția cursantului parțial - Întâmpină dificultăți la situații neprevăzute	- Adaptează elocvent - Menține atenția și interesul - Orientează și susține cursantul în orice situație

Rezultatele constatatoare sunt incluse în tabelul 5.

Tabelul 5. Dimensiunea terminologică: constatare

Dimensiunea terminologică	Grup/ nr. de subiecți	Constatare în funcție de niveluri		
		Scăzut (Nr/%)	Mediu (Nr/%)	Înalt (Nr/%)
Învățare	GEF/28	14 (50,00)	10 (35,71)	4 (14,29)
	GEC/24	16 (66,67)	6 (25,00)	2 (8,33)
Formare profesională	GEF/28	10 (35,71)	12 (42,86)	6 (21,43)
	GEC/24	10 (41,67)	8 (33,33)	6 (25,00)
Curriculum	GEF/28	16 (57,14)	8 (28,57)	4 (14,29)
	GEC/24	16 (66,67)	5 (20,83)	3 (12,50)
Competențe profesionale	GEF/28	14 (50,00)	10 (35,71)	4 (14,29)
	GEC/24	14 (58,33)	6 (25,00)	4 (16,67)

Unități de competență	GEF/28	16 (57,14)	6 (21,43)	6 (21,43)
	GEC/24	16 (66,67)	6 (25,00)	2 (8,33)
Tehnologie didactică	GEF/28	20 (71,43)	6 (21,43)	2 (7,14)
	GEC/24	18 (75,00)	4 (16,67)	2 (8,33)
Evaluare	GEF/28	22 (78,57)	4 (14,29)	2 (7,14)
	GEC/24	18 (75,00)	4 (16,67)	2 (8,33)

2. Consideră că sunt competenți să proiecteze activitățile didactice, din GEF – 8 subiecți (28,57%); din GEC – 6 (25,00%) subiecți; consideră că nu sunt competenți să proiecteze activitățile didactice, din GEF – 16 (57,14%) subiecți, din GEC – 14 (58,33%) subiecți, ceilalți au oferit alte răspunsuri, din GEF – 4 (14,29%) subiecți, din GEC – 4 (16,67%) subiecți. De exemplu: proiectarea didactică este necesară doar tinerilor specialiști; preluăm anumite modele de la alți colegi; proiectarea didactică subsumează ceea ce inginerii nu cunosc etc.

3. Majoritatea subiecților au răspuns că nu pot să elaboreze suporturi didactice, din GEF – 20 (71,43%) subiecți, din GEC – 22 (91,67%) subiecți, ceilalți au oferit alte răspunsuri, din GEF – 8 (28,57%) subiecți, din GEC – 2 (8,33%) subiecți. Printre alte răspunsuri evidențiem următoarele: suporturile didactice trebuie să fie elaborate de specialiști în domeniu; planșele didactice țin locul suporturilor didactice; se folosesc conspecte rezumative în loc de suporturi; se elaborează doar unele prezentări Power Point etc.

4. Adaptează conținuturile la stilurile de învățare ale cursanților, la particularitățile de percepție, la tipurile de abilități și inteligență (kinesteziică, logico-matematică, spațială, interpersonală, intrapersonală), la particularitățile categoriilor/subcategoriilor, din GEF – 4 (14,29%) subiecți, din GEC – 4 (8,33%) subiecți; nu pot să adapteze, din GEF – 20 (71,43%) subiecți, din GEC – 18 (75,00%) subiecți; alt răspuns au oferit din GEF – 4 (14,29%) subiecți, din GEC – 4 (16,67%) subiecți. Prezintă interes alte răspunsuri oferite: profesorul este responsabil de predarea cunoștințelor; formarea conducătorilor de autovehicule valorifică conținuturi tradiționale (același program pentru toți); toți cursanții sunt receptori ai cunoștințelor; particularitățile individuale de învățare se manifestă în activitatea individuală de învățare în conducerea autovehiculului.

5. Formarea continuă este considerată pe bună dreptate una dintre modalitățile de dezvoltarea personală și profesională. Or, în orice domeniu, este necesar de a cunoaște noutățile, de a aplica metode inovative, de a utiliza tehnologii noi, de a spori calitatea muncii și a rezultatelor. În acest context, subiecții au recunoscut că în instituțiile din care fac parte nu se organizează activități/programe de formare psihopedagogică: din GEF – 26 (92,86%) subiecți, din GEC – 22 (91,67%) subiecți; se dorește acest lucru: din GEF – 26 (92,86%) subiecți, din GEC – 15 (62,50%) subiecți; alte răspunsuri au oferit din GEF – 2 (7,14%) subiecți, din GEC – 2 (8,3%). Mai mult, documentele de politici în domeniu [91] dispun formarea continuă obligatorie la psihopedagogie a cadrelor didactice din sistemul de formare profesională a conducătorilor de autovehicule. Astfel, fiecare cadru didactic promovează un curs de formare continuă odată la fiecare 5 ani în instituții specializate în formarea profesională continuă. Dar, extinderea ariilor de activitate (formarea profesională a conducătorilor de autovehicule de toate categoriile/subcategoriile A1, A2, A, B1, B, C1, C, D1, D, BE, C1E, CE, D1E, DE, H, F, I impun o formare psihopedagogică mai profundă, ca contribuție și promovare a culturii educaționale, ca performanță în acest sistem.

În baza reperelor teoretice, a rezultatelor experimentului de constatare a fost elaborat, aprobat, implementat, în etapa de formare a experimentului pedagogic, *Programul de recalificare profesională, specialitatea psihopedagogie*.

În experimentul de formare au fost incluși 28 de subiecți – *ingineri*.

Programul de recalificare profesională, specialitatea psihopedagogie a fost implementat în perioada 2019 - 2020, în cadrul Institutului de Științe ale Educației, catedra Psihopedagogie și Management Educațional, pe parcursul mai multor sesiuni, examene, stagii de practică

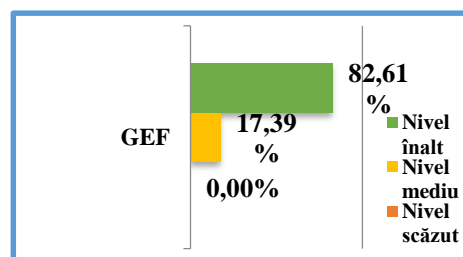
pedagogică, elaborarea și susținerea tezelor de recalificare profesională (din condiții obiective, 5 subiecți au fost nevoiți să abandoneze programul).

Pentru faza de control a experimentului pedagogic am fixat *obiectivul de a valida rezultatele experimentale: formarea competenței psihopedagogice a cadrelor didactice, ingineri* (sistem integrat de cunoștințe, abilități, atitudini și valori) prin aplicarea unui *Chestionar* în cele două grupuri: grupul experimental cu formare (GEF) și grupul experimental de control (GEC). Am utilizat scara de apreciere a nivelului de realizare a itemilor prin acordarea valorii numerice între 1-10 puncte, 1p pentru fiecare răspuns corect, distribuite pe niveluri, *scăzut 1-5 p., mediu 6-8 p., înalt 9-10 p.*

Conform rezultatelor înregistrate dintre cei 23 de subiecți din GEF: 19 (82,61%) demonstrează competența psihopedagogică la nivel înalt; 4 (17,39%) – de nivel mediu; 0 – de nivel scăzut, tabelul 6, figura 5.

Tabelul 6. Rezultate experimentale: etapa de control/GEF

Grup/GEF	Nivel de formare (etapa de control)		
	Scăzut	Mediu	Înalt
23 subiecți	0	4 (17,39)	19 (82,61)

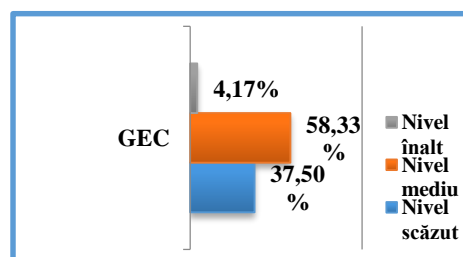

Figura 5. Rezultate experimentale: etapa de control/GEF

Dintre cei 24 de subiecți din GEC: 1 (4,17%) demonstrează competența psihopedagogică la nivel înalt; 14 (58,33%) – de nivel mediu; 9 (37,50%) – de nivel scăzut, tabelul 7, figura 6.

Tabelul 7. Rezultate experimentale: etapa de control/GEC

Grup/GEC	Nivel de formare (etapa de control)		
	Scăzut	Mediu	Înalt
24 subiecți	9 (37,50)	14 (58,33)	1 (4,17)

Figura 6. Rezultatele experimentale: etapa de control/GEC

Analiza comparativă a datelor la etapa experimentului pedagogic de constatare și la etapa experimentului pedagogic postformare a scos în evidență diferențe semnificative între grupele de subiecți GEF, GEC, fapt ce confirmă că *Programul de recalificare profesională, specialitatea psihopedagogie*, dezvoltă efectiv *competența psihopedagogică* a cadrelor didactice ingineri:

- *în aspect psihologic* – capacitate de a produce anumite conduite a conducătorilor de autovehicule;
- *în aspect pedagogic* – valorificarea semnificațiilor psihologice în contextul angajării lor la nivelul activității de educație/formare a conducătorilor de autovehicule;
- *în aspect operațional* – set de capacități cognitive, afective, acționale, susținute informațional prin cunoștințe de bază (ingineresti și pedagogice) și metodologice prin deprinderi, strategii cognitive, atitudini, angajate în realizarea unor performanțe concrete, exprimate comportamental, observabile pe parcursul activității didactice în formarea conducătorilor de autovehicule (după S. Cristea) [14].

Mai mul, absolvenților (subiecții GEF) *Programului de recalificare profesională, specialitatea psihopedagogie*, în baza rezultatelor obținute, li s-au eliberat *Diplome de recalificare profesională, specialitatea psihopedagogie*.

În grupa de subiecți GEC, în baza faptului că nu au fost antrenați în experimentul pedagogic de formare, situația privind rezultatele subiecților sunt aproximativ la același nivel, comparativ cu situația de la etapa de constatare. Prin urmare, în grupa de subiecți GEC nu se înregistrează o dezvoltare a competenței psihopedagogice.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Formarea profesională a conducătorilor de autovehicule devine componentă indispensabilă în dezvoltarea transporturilor rutiere și în garantarea siguranței traficului rutier. Logica investigației în aspectul complexității, conexității conceptelor teoretico – metodologice ale sistemului, relevanței și interrelaționării lor, ne-a permis să *soluționăm problema științifică de cercetare – conceptualizarea sistemului național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule* și asigurarea sistemului cu cadre didactice, prin implementarea *Modelul pedagogic de formare a cadrelor didactice din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule*.

Rezultatele obținute autentifică ipoteza, semnificația teoretică și valoarea aplicativă a cercetării.

Demersul cercetării a condus spre următoarele concluzii:

1. *S-a demonstrat* că sistemul de formare profesională a conducătorilor de autovehicule pune într-o relație conceptual-constructivă: diverse teorii ale învățării, modele ale învățării, particularitățile învățării adulților – conducători de autovehicule, în contextul învățării pe tot parcursul vieții subordonată prevederilor legislative și normative în vigoare [94], relație care ne-a permis să elaborăm reperele conceptuale care au stat la baza *modelului teoretic al sistemului*, ca ansamblul structurilor organizatorice, procedurilor, proceselor și resurselor, care să faciliteze eficientizarea serviciilor educaționale/ofertelor de formare, la nivelul solicitat/așteptat al sistemului, orientate spre promovarea siguranței traficului rutier [44].

2. Identificarea reperelor conceptuale specifice formării profesionale a conducătorilor de autovehicule, raportarea acestora la situația reală a sistemului, la nivel relațional politică și practică educațională, politică și practică în transporturi rutiere, a permis *elaborarea Concepției formării profesionale a conducătorilor de autovehicule în Republica Moldova*, ca viziune de ansamblu a sistemului în contextul integrării europene a Republicii Moldova [12].

3. Având drept reper conceptualizarea sistemului de formare a conducătorilor de autovehicule a fost elaborat *Modelul pedagogic de formare a cadrelor didactice din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule*, relevant în raport cu coordonatele conceptuale: formarea conducătorilor de autovehicule în vederea obținerii permisului de conducere de categoriile/subcategoriile A1, A2, A, B1, B, C1, C, D1, D, BE, C1E, CE, D1E, DE, H, F și formarea profesională în vederea obținerii certificatului de competență profesională.

Modelul demonstrează:

- *viziune integratoare* a sistemului;
- *actualitate* în raport cu documente de politici;
- *caracter prospectiv* în raport cu direcțiile de dezvoltare a educației și formării profesionale;
- *flexibilitate și adaptare* la particularitățile unităților cu atribuții în domeniul organizării programelor de formare a conducătorilor de autovehicule;
- *oferă mecanism* de promovare a ofertelor de formare.

4. *S-a stabilit*, prin analiza diferitor concepte științifice, modele de formare, că în contextul fluxului continuu de schimbări în educație și societate, performanța sistemului de formare profesională a conducătorilor de autovehicule depinde de *contribuția cadrelor didactice*, ca subiecți ai propriei formări profesionale, axate pe dimensiunile: cognitiv-axiologică, motivațional-atitudinală, acțional-strategică [48], care a devenit reper în *elaborarea Programului de recalificare profesională, specialitatea psihopedagogie*.

5. A fost elaborată *curricula* la disciplinele din *planul de învățământ* al Programului de recalificare profesională, ca paradigmă educațională, ca valorificare a coordonatelor conceptuale ale sistemului de formare a conducătorilor de autovehicule; ca ofertă praxiologică și unitară pentru formarea cadrelor didactice; ca abordare axată pe *formarea competenței psihopedagogice* [4].

6. Cadrul metodologic al cercetării, realizat prin sinteza diferitor abordări a *creat contextul implementării Metodologiei de formare profesională a cadrelor didactice din sistemul de formare a conducătorilor de autovehicule în Republica Moldova* prin intermediul Programului de recalificare profesională în cadrul demersului experimental, care a furnizat suficiente dovezi de validare a competenței psihopedagogice

În acest temei, cercetarea conturează *identitatea științifică* prin:

- Fundamentarea și elaborarea *Modelului teoretic* al al sistemului național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule.
- Conceptualizarea sistemului național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule, configurată praxiologic de tip produs în *Concepția formării profesionale a conducătorilor de autovehicule în Republica Moldova*.
- Fundamentarea și elaborarea a *Modelului pedagogic de formare a cadrelor didactice din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule*.
- Elaborarea și implementarea *Programului de recalificare profesională* la specialitatea *psihopedagogie*, ca componentă a modelului pedagogic.
- Elaborarea *curricula* disciplinare din cadrul Planului de învățământ a *Programului de recalificare profesională*, a produselor curriculare: *Support didactic Reguli de circulație; Ghid metodologic Conducerea în siguranță a autovehiculului*, ca componente ale modelului pedagogic.

Recomandări

1. *Pentru concepătorii de curriculum:*

Conceptualizarea, elaborarea, actualizarea:

- *curricula Formarea profesională a conducătorilor de autovehicule/* categoriile AM; A1; A2; A; C1; C; D1; D; BE; C1E; CE; D1E; DE; H; F;
- *Curricula Formarea profesională a conducătorilor de autovehicule/ transportatori rutieri de mărfuri și persoane.*

2. *Pentru cercetătorii din domeniul științelor educației:*

Elaborarea ghidurilor și suporturilor metodologice privind:

- formarea profesională a conducătorilor de autovehicule de diferite categorii/ subcategorii;
- formarea profesională a conducătorilor de autovehicule/ transportatori rutieri de mărfuri și persoane;

3. *Pentru instituțiile de formare profesională continuă a cadrelor didactice:*

Implementarea *Programului de recalificare profesională*, specialitatea psihopedagogie.

4. *Pentru managerii și cadrele didactice din Unitățile de formare profesională a conducătorilor de autovehicule:*

Implementarea:

- Ghidului metodologic *Conducerea în siguranță a autovehiculului;*
- Suportului didactic *Reguli de circulație.*

BIBLIOGRAFIE

1. ACORD DE ASOCIERE între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte din 27.06.2014. În: Monitorul Oficial, 2014, nr. 185-199. Ratificat prin Legea nr. 112 din 02.07.2014.
2. ARDELEANU, A., DORNEANU, S., BALTĂ, N. ș.a. *Marele dicționar al psihologiei*. București: Ed. Trei, 2006. 1358 p. ISBN (10) 973-707-099-2; ISBN (13) 978-973-707-009-9.
3. BOTNARIUC, Gh. *Administrarea sistemului de siguranță rutieră din Republica Moldova: obiectul și subiecții*. În: Teoria și practica administrării publice: materiale ale conferinței internaționale științifico-practice. 20 mai 2013, Chișinău: AAP, 536p. ISBN 978-9975-4241-5-8.
4. **BUIMESTRU, L.** Competența pedagogică solicitată inginerului (profesor) din școala auto. În: *Acta Et Commentationes*. 2017, nr 2(11), pp. 174-182. ISSN 1857-0623.
5. BURLACU, F. *Influența caracteristicilor drumului asupra siguranței circulației/ Teză de doctorat*, București, 2014.
6. *Cadrul Național al Calificărilor din Republica Moldova* aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1016 din 23.11.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 421-427.
7. CEBAN, V., CEBAN, D. *Prevederi conceptuale privind formarea inițială a conducătorilor de autovehicule de categoria B*. În: *Transporturi: inginerie, economie și management: materialele conf. șt.-pr. naț., 17-18 noiembrie 2017*. Chișinău: UTM, 2017, pp.165-172. ISBN 978-9975-45-511-4.
8. CHELCEA, S. *Psihologie: teorii, cercetări, aplicații*. Iași: Polirom, 2008. 424 p. ISBN 978-973-46-0868-3.
9. *Clasificatorul Ocupațiilor din Republica Moldova (CORM 006-14)*, Ordinul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei nr. 22 din 03.03.2014.
10. *Codul Educației al Republicii Moldova*, Cod nr. 152 din 17.07.2014 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 319-324, 24.10.2014, data intrării în vigoare: 23.11.2014.
11. *Codul Transporturilor Rutiere*, Cod nr.150 din 17.07.2014 în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 247-248, 15.08.2014, data intrării în vigoare: 15.09.2014.
12. *Conceptia formării profesionale a conducătorilor de autovehicule în Republica Moldova*, aprobată prin Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1542 din 18 octombrie 2018.
13. CREȚU, R., Z. *Evaluarea personalității: modele alternative*. Iași: Polirom, 2005. 240 p. ISBN 973-46-0083-4.
14. CRISTEA, S. *Dicționar enciclopedic de pedagogie (Vol.I)*. București: Didactica Publishing House, 2015, 831p. ISBN 978-606-683-295-3.
15. CUCOS, C. (coord.) *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice*. Ed. a 2-a rev. Iași: Polirom, 2008, 732p. ISBN 978-973-46-1089-1.
16. CUCOS, C. *Pedagogie*. Ed. II-a. Iași: Polirom, 2002. 464 p. ISBN 973-681-063-1.
17. *Culegere de planuri tematice și curriculumuri privind instruirea, calificarea și recalificarea conducătorilor de autovehicule*. Chișinău: (Tipogr. „Vite-jesc”), 2009, 152 p. ISBN 978-9975-4041-6-7.
18. *Curriculumul „Conducători de vehicule”* privind formarea profesională inițială și continuă de toate categoriile/subcategoriile (aprobat prin decizia Consiliului Național pentru Curriculum din 08.10.2013).
19. DAFINOIU, I. *Personalitatea. Metode calitative de abordare. Observația și interviul*. Iași: Polirom, 2002. 244 p. ISBN 973-683-885-4.
20. DANDARA, O. (coord.) *Pedagogie. Suport de curs*. Chișinău: CEP USM, 2011, 219p. ISBN 978-9975-71-056-5.
21. *Decizia Uniunii Europene 2016/1945 a Comisiei din 14 octombrie 2016* privind echivalențele între categoriile de permise de conducere. Publicată în Jurnalul oficial al Uniunii Europene L 302/62 din 09 noiembrie 2016.
22. *Directiva 2003/59/CE a Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene* din 15 iulie 2003 privind calificarea inițială și formarea periodică a conducătorilor auto ai anumitor

- vehicule rutiere destinate transportului de mărfuri sau de pasageri. Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 226 din 10 septembrie 2003.
23. *Directiva 2002/24/CE a Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene* din 18 martie 2002 privind omologarea autovehiculelor cu două sau trei roți. Publicată în Jurnalul oficial al Uniunii Europene L 124/1 din 09 mai 2002.
24. GUȚU, VI. *Curruculum educațional: Cercetare. Dezvoltare. Optimizare*. Chișinău: CEP USM, 2014, 230 p. ISBN 978-9975-71-526-3.
25. GUȚU, VI., VICOL, M. *Tratat de pedagogie între modernism și postmodernism*. Iași: Performantica, 2014, 553p. ISBN 978-606-685-170-1.
26. HADÎRCĂ, M. (coord. șt.). *Educația integrală: Fundamente teoretico-paradigmatice și aplicative*. Acad. de Științe a Moldovei, Inst. de Științe ale Educației. Chișinău: (Tipogr. „Cavaioli”), 2015, 248p. ISBN 978-9975-48-096-3.
27. HAVĂRNEANU, C. *Evaluarea psihologică a conducătorilor auto*. Iași: Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, 2011, 235 p. ISBN 978-973-703-633-9.
28. Hotărârea Guvernului nr. 1127 din 07.10.2008 cu privire la aprobarea modelelor permiselor de conducere de tip nou. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 183-185.
29. Legea nr. 166 din 11.07.2012 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2020”. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2012, nr. 245-247, modificată și completată prin Legea nr.121 din 03.07.2014. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 293-296.
30. Legea privind siguranța traficului rutier: nr. 131-XVI din 07iunie 2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 103-106, cu modificările ulterioare.
31. *Metodologia de elaborare a calificărilor*, aprobată prin Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 217 din 28 februarie 2018.
32. MÎNDRUȚ, O., ARDELEAN, A. *Contribuții la teoria curriculumului: proiectarea documentelor reglatoare și metodologice*. Arad, 2015, 94 p. ISBN 978-973- 664-713-0.
33. MÎNDRUȚ, O., ARDELEAN, A. *Didactica formării competențelor: cercetare-dezvoltare-inivare-formare*. Arad, 2012, 212p.
34. NEGREȚ-DEBRIOR, I. *Teoria generală a curriculumului educațional*. Iași: POLIROM, 2008, 436p. ISBN 978-973-46-0870-6.
35. *Nomenclatorul domeniilor de formare profesională și al meseriilor/profesiilor*, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 425 din 03.07.2015. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr. 177-184.
36. ONCEANU, V., BULGAC, A. *Bazele comportamentului în conducerea autovehiculului și siguranța traficului rutier*. Chișinău: „Vite-jesc”SRL, 2018. 250p. ISBN 978-9975-4012-0-3.
37. ONCEANU, V., ARMAȘU, S. *Management și audit în siguranța traficului rutier*. Chișinău: UTM, 2011, 240p. ISBN 978-9975-45-175-8.
38. ONCEANU, V. *Organizarea și siguranța traficului rutier*. Chișinău: Tipogr. „Elena V. I.” 2006. 273p. ISBN 978-9975-935-94-4.
39. PALOȘ, R., SAVA, S., UNGUREANU, D., *Educația adulților. Baze teoretice și repere practice*. Iași: Ed. Polirom, 2007. 342 p. ISBN 978-973-46-0673-3.
40. PANȚURU, S. ș. a. *Fundamentele pedagogiei: teoria și metodologia curriculum-ului: aspecte de management al curriculum-ului*. Brașov, Editura Universității „Transilvania”, 2008, 216 p. ISBN 978-973-598-239-3.
41. PÂSLARU, VI. et al. *Construcție și dezvoltare curriculară: cadru teoretic*. Chișinău, ÎS. F.E.-P. „Tipogr. Centrală”, 2005, 176 p., ISBN 9975-78-384-8.
42. PIÉRON, H. *Vocabularul psihologiei*. București: Univers Enciclopedic, 2001,467 p. ISBN 973-8240-00-X.
43. *Regulamentul cu privire la permisul de conducere, organizarea și desfășurarea examenului pentru obținerea permisului de conducere și condițiile de admitere la traficul rutier*, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1452 din 24.12.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2008, nr. 8-10, data intrării în vigoare: 15.06.2008, cu modificările ulterioare.

44. *Strategia națională pentru siguranță rutieră 2011-2020 „Respect și siguranță”*, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1214 din 27.12.2010. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2011, nr. 43-45.
45. *Strategia de transport și logistică pe anii 2013-2022*, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 827 din 28.10.2013. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 243-247.
46. ȘCHIOPU, U. *Dicționar de psihologie*. București: Babel, 1997. 740 p. ISBN 973-48-1027-8.
47. ȘTEFAN, M. *Lexicon pedagogic*. București: Aramis Print, 2006, 383p. ISBN (10) 973-679-303-6; ISBN (13) 978-973-679-303-5.

E-BIBLIOGRAFIE

48. AFANAS, A. Formarea continuă a profesorului – deziderat al școlii contemporane. În: *Univers Pedagogic* [online]. 2016, nr. 2(50), pp. 92-96 [citată 11.12.2019]. ISSN 1811-5470. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/47201.
49. BOTNARI, I., POTÂNG, A. Factori individuali și sociali în manifestarea agresivității la conducătorii auto. În: *Studia Universitatis* [online]. 2018, nr. 9(119), pp. 114-118 [citată 21.12.19]. ISSN 1857-2103/ISSNe 2345-1025. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/author_articles/10850.
50. Convenția asupra circulației rutiere nr. 1968 din 08.11.1968. În: *Tratate Internaționale*, 30.12.1998, nr. 6, art. 87 [online]. Disponibil: www.lex.justice.md.
51. Directiva 2006/126/CE a Parlamentului European și Consiliului din 20 decembrie 2006 privind permisele de conducere [online]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0126>.
52. MÎSLIȚCHI, V., Abordări teoretice ale comportamentului agresiv manifestat de tinerii conducători auto. În: *Buletinul Științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul* [online]. 2017, nr. 1(15), pp.121-135 [citată 26.02.2020]. ISSN 2345-1858/ISSNe2345-1904. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/54279.
53. POTÂNG, A. Forme de manifestare a furiei șoferilor. În: *Integrare prin cercetare și inovare. Științe socioumanistice*. Vol. 2, 28-29 septembrie, 2016, USM, pp. 10-13. ISBN 978-9975-71-818-9 [online]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/76125.
54. АГАПОВ, А. Роль психических познавательных процессов в деятельности водителя [online]. Портал психологических изданий PsyJournals.ru. 2019. ISBN 978-5-94051-186-1 [citată 10.03.2020]. Disponibil: <https://psyjournals.ru/topic/pedpsy/index.shtml>.
55. БОРИСОВА, С. Влияние психологических установок водителей на безопасность дорожного движения. În: *Психология и право* [online]. 2011, nr. 4 [citată 25.09.18]. ISSN – online: 2222-5196. Disponibil: www.psyandlaw.ru.
56. ЗЕЛЕНИН, С. Ф. Учебник по вождению автомобиля: техника управления, вождение автомобиля по дорогам, маневрирование задним ходом, экзаминационные упражнения [online]. М.: Мир автокниг, 2006. ISBN 5-903091-02-4. Disponibil: https://school-ukraine.com.ua/load/uchebnik_po_vozhdeniyu_avto.pdf.
57. ЛОМАКИН, В. В. Влияние элементов системы водитель-автомобиль-дорога-среда и безопасность дорожного движения. М.: МГТУ «МАМИ», 2011, 171с. [online]. Портал Астраханского государственного технического университета. Disponibil: <https://studfile.net/preview/2983861/>.
58. РОМАНОВ, А. Н. Автотранспортная психология [online]. М.: Издательский центр «Академия», 2002, 224стр. ISBN 5-7695-1003-X. Disponibil: <https://obuchalka.org/20190521109547/avtotransportnaya-psihologiya-uchebnoe-posobie-romanov-a-n-2002.html>.
59. Global Plan for the Decade of Action for Road Safety 2011-2020. [citată 25.05.17]. Disponibil: https://www.who.int/roadsafety/decade_of_action/plan/en/

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

1. **BUIMESTRU, L.**, Perspective curriculare în formarea conducătorilor auto În: *Managementul educațional: realizări și perspective de dezvoltare*: materialele conf. șt.-pr. intern., ediția III-a, 08 mai 2020. Bălți: USARB, 2020, pp.264-273. ISBN 978-9975-3422-5-4.
2. **BUIMESTRU, L.**, *Metodologia cu privire la instruirea inițială în conducerea autovehiculului*. Chișinău: MS Logo, 2020. 63 p. ISBN 978-9975-3327-8-1.
3. **BUIMESTRU, L.**, MANOLE, N. *Conducerea în siguranță a autovehiculului. Ghid metodologic*. Chișinău: (F.E.-P. "Tipografia Centrală"), 2021. 160 p. ISBN 978-9975-56-845-6.
4. **BUIMESTRU, L.** *Formarea profesională a conducătorilor de autovehicule, categoria B: Proiectare didactică*. Chișinău: MS Logo, 2019. 120 p. ISBN 978-9975-3327-0-5.
5. **BUIMESTRU, L.** *Formarea profesională a conducătorilor de autovehicule, categoria C: Proiectare didactică*. Chișinău: MS Logo, 2019. p. ISBN 978-9975-3327-3-6.
6. **BUIMESTRU, L.**, CEBAN, V. Implementarea documentelor de politici în formarea transportatorilor rutieri: context normativ și metodologic. În: *Univers Pedagogic*. 2019, nr 4(64), pp. 81-86. ISSN 1811-5470.
7. **BUIMESTRU, L.**, MANOLE, N. *Reguli de circulație. Suport didactic*. Chișinău: (F.E.-P. "Tipografia Centrală"), 2019. 202 p. ISBN 978-9975-146-45-6. 656.1.5 (075).
8. **BUIMESTRU, L.** Rolul politicilor educaționale în promovarea siguranței rutiere. În: *Cadrul didactic – promotor al politicilor educaționale*: materialele conf. șt. intern., 11 – 12 octombrie 2019. Chișinău: IȘE, 2019, pp. 184-189. ISBN 978-9975-48-156-4.
9. **BUIMESTRU, L.** Managementul organizatoric în școala auto. În: *Managementul educațional: realizări și perspective de dezvoltare*: materialele conf. șt.-pr. intern., ediția II-a, 27 aprilie 2018. Bălți: USARB, 2018, pp.83-87. ISBN 978-9975-3260-0-1.
10. **BUIMESTRU, L.** Asigurarea serviciilor educaționale de calitate în școala auto. În: *Managementul educațional: realizări și perspective de dezvoltare*: materialele conf. șt.-pr. intern., ediția II-a, 27 aprilie 2018. Bălți: USARB, 2018, pp.24-29. ISBN 978-9975-3260-0-1.
11. **BUIMESTRU, L.** De la formarea inițială la învățarea pe tot parcursul vieții: construcția identității profesionale a cadrelor didactice. În: *Educația din perspectiva valorilor*. Materialele Conferinței Internaționale, Alba Iulia, 2018 pp. 323-328. ISBN 978-606-711-902-2.
12. **BUIMESTRU, L.** Curriculumul modular în contextul învățării pe tot parcursul vieții. În: *Curriculumul școlar: provocări și oportunități de dezvoltare*: materialele conf. șt. intern., 7 – 8 decembrie 2018. Chișinău: IȘE, 2018, pp. 608-613. ISBN 978-9975-3275-0-3.
13. **BUIMESTRU, L.** Examinarea psihologică a conducătorilor auto: sens și necesitate. În: *Studia Universitatis Moldaviae*. 2018, nr 9(119), pp. 119-123. ISSN 1857-2103.
14. **BUIMESTRU, L.** Nivelul de formare a cadrelor didactice și manageriale din sistemul de pregătire a conducătorilor auto. În: *Univers Pedagogic*. 2018, nr 3(59), pp. 43-50. ISSN 1811-5470.
15. **BUIMESTRU, L.** Competența pedagogică solicitată inginerului (profesor) din școala auto. În: *Acta Et Commentationes*. 2017, nr 2(11), pp. 174-182. ISSN 1857-0623.
16. **BUIMESTRU, L.** Evaluarea conducerii auto din perspectiva formării competențelor. În: *Univers Pedagogic*. 2017, nr 3(55), pp. 58-64. ISSN 1815-7041.
17. **BUIMESTRU, L.** Rolul e-Guvernării în promovarea siguranței rutiere. În: *Teoria și practica administrării publice*: materialele conf. șt. cu part. intern., 19 mai 2017. Chișinău: Academia de Administrare Publică, 2017, pp.525-528. ISBN 978-9975-3019-8-5.
18. **BUIMESTRU, L.** Tendințe de integrare în spațiul european a conducătorilor auto din R. Moldova. În: *Perspectivile și problemele integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației*: materialele conf. șt. intern., 7 iunie 2017. Vol. II. Cahul: Universitatea de Stat „B.P. Hașdeu”, 2017, pp.55-58. ISBN 978-9975-88-019-0; 978-9975-88-021-3.
19. **BUIMESTRU, L.** Managementul formării profesionale a instructorilor auto. În *CREATICON: CREATIVITATE – FORMARE – PERFORMANȚĂ*: simpozion național, 24 martie 2017. Volum de rezumate. Iași: EDITURA PIM, 2017, p. 43. ISSN 2559-0782, ISSN-L 2559-0782.

20. **BUIESTRU, L.** Individualitatea conducătorului auto raportată la stilul de conducere. În: *Structura și dinamica personalității umane în epoca globalizării: perspective psiho-socio-pedagogice*: materialele conf. șt. cu part. intern., 26-27 mai 2017. Bălți: USARB, 2017, pp.63-66. ISBN 978-9975-50-205-4.
21. **BUIESTRU, L.** Acreditarea programelor școlii auto – referențial al evaluării de calitate. În: *Reconceptualizarea formării inițiale și continue a cadrelor didactice din perspectiva interconexiunii învățământului modern general și universitar*: materialele conf. șt.-pr. naț. cu part. intern., 27-28 octombrie 2017. Chișinău: UST, 2017, pp.107-113. ISBN 978-9975-76-215-1.
22. **BUIESTRU, L.** Conducătorul auto – element reprezentativ al sistemului CADM. În: *Transporturi: inginerie, economie și management*: materialele conf. șt.-pr. naț., 17-18 noiembrie 2017. Chișinău: UTM, 2017, pp.94-98. ISBN 978-9975-45-511-4.
23. **BUIESTRU, L.** Conducerea auto – aptitudine personală/performanță profesională. În: *Monitorizarea cunoașterii axată pe obținerea performanțelor*: materialele conf. șt.-pr. naț. cu part. intern., 22-23 apr. 2016. Chișinău: UST, 2016, pp.353-360. ISBN 978-9975-76-168-0.

ADNOTARE

Lilia Buimestru, *Cordonatele conceptuale ale sistemului național de pregătire a conducătorilor de autovehicule.*
Teză de doctor în științe ale educației,
Universitatea de Stat din Tiraspol, Chișinău, 2021

Volumul și structura tezei: Teza include: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, text de bază – 122 pagini, bibliografie – 238 titluri, 22 tabele, 36 de figuri, 7 anexe. Rezultatele obținute sunt publicate în peste 22 lucrări științifice.

Cuvinte cheie – învățare pe tot parcursul vieții, conducător de autovehicul, formare profesională, program de recalificare, curriculum, competență psihopedagogică.

Scopul lucrării constă în: stabilirea coordonatelor conceptuale și metodologice ale sistemului național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule, conceptualizarea sistemului și validarea experimentală a modelului pedagogic de formare profesională a cadrelor didactice pentru acest sistem.

Obiectivele cercetării vizează: 1) elucidarea reperelor conceptuale ale sistemului național de formare a conducătorilor de autovehicule din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții; 2) analiza racordării cadrului legislativ național de formare a conducătorilor de autovehicule la cadrul legislativ european; 3) conceptualizarea sistemului național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule și elaborarea *Modelului teoretic* al sistemului național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule; 4) elaborarea *Metodologiei* de formare profesională a cadrelor didactice din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule; 5) elaborarea și validarea *Modelului pedagogic* de formare profesională a cadrelor didactice din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule.

Noutatea și originalitatea științifică constă în: 1) *fundamentarea coordonatelor conceptuale* ale sistemului de formare a conducătorilor de autovehicule din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții și elaborarea *Modelului teoretic* al sistemului național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule; 2) elaborarea *Concepției* formării profesionale a conducătorilor de autovehicule în Republica Moldova; 3) elaborarea *Metodologiei* de formare profesională a cadrelor didactice din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule; 4) elaborarea *Modelului pedagogic* de formare profesională a cadrelor didactice din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule; 5) elaborarea și validarea prin experiment a *Programului de recalificare profesională*, specialitatea Psihopedagogie, ca parte componentă a modelului.

Problema științifică soluționată în cercetare este *fundamentarea teoretică și metodologică* a coordonatelor conceptuale ale sistemului de formare a conducătorilor de autovehicule și funcționalitatea *Modelului pedagogic* de formare profesională a cadrelor didactice din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule, în vederea eficientizării serviciilor educaționale/ofertelor de formare în cadrul sistemului.

Semnificația teoretică a cercetării este susținută de: 1) *Modelul teoretic* al sistemului național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule, în viziune postmodernă, integralist, bazat pe dimensiuni epistemice, legislative, psihopedagogice relevante domeniului de referință; 2) *Concepția* formării profesionale a conducătorilor de autovehicule în Republica Moldova; 3) *Metodologia și Modelul pedagogic* de formare profesională a cadrelor didactice din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule.

Valoarea aplicativă constă în: 1) *configurarea* sistemului național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule ca suport în eficientizarea serviciilor educaționale/ofertelor de formare în cadrul sistemului; 2) elaborarea și implementarea *Metodologiei* de formare a cadrelor didactice pentru sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule; 3) elaborarea și implementarea *Programului de recalificare profesională, specialitatea Psihopedagogie* a cadrelor didactice din sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule, ca parte componentă a modelului pedagogic.

Implementarea rezultatelor științifice: rezultatele cercetării au fost implementate în cadrul Institutului de Științe ale Educației, în cadrul conferințelor internaționale și naționale, prin intermediul publicațiilor științifice în reviste naționale de specialitate.

АННОТАЦИЯ

Лилия Буйместру, *Концептуальные координаты национальной системы подготовки водителей транспортных средств.*

Докторская диссертация в области педагогических наук,
Тираспольский Государственный Университ, Кишинёв, 2021 г.

Объём и состав диссертации: Диссертация включает: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, основной текст – 122 страниц, библиография – 238 наименований, 22 таблицы, 36 рисунка и 7 приложений. Полученные результаты опубликованы в 22 научных работах.

Ключевые слова – обучение на протяжении всей жизни, водитель транспортного средства, профессиональная подготовка, программа переквалификации, учебный план (куррикулум), психо-педагогическая компетентность.

Цель работы состоит в *теоретическом и методологическом обосновании* концептуальных координат национальной системы профессиональной подготовки водителей транспортных средств, *концептуализация* национальной системы профессиональной подготовки водителей, разработка и утверждение *Педагогической модели* профессиональной подготовки учителей в национальной системе профессиональной подготовки водителей.

Цели исследования: 1) обоснование концептуальных координат национальной системы обучения водителей транспортных средств с точки зрения непрерывного обучения; 2) анализ соответствия национальной законодательной базы по обучению водителей европейской законодательной базе; 3) концептуализация национальной системы профессиональной подготовки водителей и разработка *Теоретической модели* национальной системы профессиональной подготовки водителей.; 4) разработка *Методики* профессиональной подготовки учителей в национальной системе профессиональной подготовки водителей; 5) разработка и утверждение *Педагогической модели* профессиональной подготовки учителей в национальной системе профессиональной подготовки водителей.

Научная новизна и оригинальность состоит из: 1) обоснования концептуальных координат системы подготовки водителей с точки зрения непрерывного обучения; 2) установка соответствия между национальной и европейской законодательной базой в обучении водителей; 3) разработка *Концепции* профессионального обучения водителей в Республике Молдова; 4) обоснование и разработка *Методики* профессиональной подготовки учителей в национальной системе профессиональной подготовки водителей; 5) разработка и экспериментальное утверждение *Педагогической модели* профессиональной подготовки учителей в национальной системе профессиональной подготовки водителей.

Научная проблема, решаемая в исследовании это *теоретическое и методологическое обоснование* концептуальных координат системы подготовки водителей, *концептуализация* национальной системы профессиональной подготовки водителей и функциональность *Педагогической модели* подготовки учителей для национальной системы подготовки водителей с целью оптимизации образовательных услуг / предложений по обучению в рамках системы.

Теоретическая значимость исследования подтверждена: 1) *моделью исследования и развития* национальной системы профессиональной подготовки водителей с эпистемологическим, законодательным и психолого-педагогическим аспектами, интегрированными в *теоретическую модель* национальной системы профессиональной подготовки водителей; 2) *Концепция* профессионального обучения водителей в Республике Молдова; 3) теоретико-экспериментальным моделированием *Педагогической модели* профессиональной подготовки учителей в национальной системе профессиональной подготовки водителей.

Прикладная значимость состоит из: 1) конфигурации национальной системы профессионального обучения водителей в качестве поддержки в оптимизации образовательных услуг/предложений по обучению в рамках системы; 2) разработка и внедрение *Методики* подготовки учителей национальной системы профессиональной подготовки водителей.; 3) разработка и реализация *Программы профессиональной переподготовки* учителей национальной системы профессиональной подготовки водителей, как составная часть *Педагогической модели*.

Внедрение научных результатов: результаты исследований были внедрены в рамках Института Педагогических Наук, в рамках международных и национальных конференций, посредством научных публикаций, в национальных специализированных журналах.

ANNOTATION

Lilia Buimestru, *Conceptual coordinates of the national system for training drivers.*

**Doctoral thesis in educational sciences,
Tiraspol State University, Chisinau, 2021**

Thesis volume and structure: The thesis includes: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, basic text - 122 pages, bibliography - 238 titles, 22 tables, 36 figures and 7 annexes. The obtained results are published in 22 scientific works.

Keywords - lifelong learning, vehicle driver, vocational training, retraining program, curriculum, psycho-pedagogical competence.

The purpose of the work consists in the *theoretical and methodological substantiation* of the conceptual coordinates of the national system of professional training of vehicle drivers, *conceptualization* of the national system of professional training of vehicle drivers, development and validation of the *Pedagogical Model* for professional training of teaching staff in the national system of professional training of drivers.

Research objectives are about: 1) substantiation conceptual coordinates of the national training system for drivers from the perspective of lifelong learning; 2) analysis of the relevance of the national legislative framework for the training of vehicle drivers with the European legislative framework; 3) conceptualization of the national system of professional training of vehicle drivers and the elaboration of the *Theoretical Model* of the national system of professional training of drivers; 4) elaboration of the *Methodology* of professional training of teaching staff from the national system of professional training of drivers; 5) development and validation of the *Pedagogical Model* for professional training of teaching staff in the national system of professional training of drivers.

The scientific novelty and originality consists in: 1) the *substantiation of the conceptual coordinates* of the driver training system from the perspective of lifelong learning; 2) establishment of the relevance between the national and European legislative framework in the training of vehicle drivers; 3) elaboration of the *Concept* of professional training of drivers in the Republic of Moldova; 4) substantiation and elaboration of the *Methodology* of professional training of teaching staff in the national system of professional training of drivers; 5) elaboration and experimental validation of the *Pedagogical Model* of professional training of teaching staff in the national system of professional training of drivers.

The scientific problem solved in this research is the *theoretical and methodological substantiation* of the conceptual coordinates of the driver training system, *conceptualization* of the national system of professional training of vehicle drivers, and the functionality of the *Pedagogical Model* of professional training of teaching staff in the national driver training system, in order to streamline educational services / training offers within the system.

The theoretical value of the research is supported by: 1) the *model of investigation and development* of the national system of professional training of vehicle drivers, with epistemic, legislative, psycho-pedagogical approaches integrated in the *theoretical model* of the national system of professional training of drivers; 2) *Concept* of professional training of drivers in the Republic of Moldova; 3) the theoretical and experimental modeling of the *methodology and pedagogical model* of teaching staff training for the national system of professional training of drivers.

The applicative value consists in: 1) the configuration of the national system of professional training of drivers as a support in the efficiency of educational services / training offers within the system; 2) elaboration and implementation of the *Methodology* of professional training of teaching staff from the national system of professional training of drivers; 3) development and implementation of the *Professional Retraining Program* in teaching staff training for the national system of professional training of drivers, as a component part of the *Pedagogical Model*.

The implementation of the scientific results: the research results were implemented within the Institute of Educational Sciences, during international and national conferences, through scientific publications, in national specialized journals.

BUIESTRU LILIA

**COORDONATELE CONCEPTUALE ALE SISTEMULUI NAȚIONAL DE FORMARE
A CONDUCĂTORILOR DE AUTOVEHICULE**

Specialitatea 531.01 - Teoria generală a educației

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

Aprobat spre tipar: 24.03.2021 Hârtie ofset. Tipar digital Coli de tipar: 2.0	Formatul hârtiei A4 Tiraj 50 ex. Comanda nr. 6
---	--

Tipografia PRINT-CARO, str. Columna, 170